

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Matkalla-hankkeen merkitys maahanmuuttajanuorten osallisuuden vahvistamisessa

Tuominen, Netta

2016 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Matkalla-hankkeen merkitys maahanmuuttajanuorten osallisuuden vahvistamisessa

Tuominen, N.
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2016

Tuominen, Netta

Matkalla-hankkeen merkitys maahanmuuttajanuorten osallisuuden vahvistamisessa

Vuosi	2016	Sivumäärä	42

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Plan International Suomen Matkalla-hankkeen kanssa, ja tavoitteena oli tuottaa arviointimateriaalia osana hankkeen vaikuttavuuden arviointia. Matkalla-hanke oli vuosina 2013-2016 toiminut maahanmuuttajanuorten ja heidän vanhempien kotouttamisprojekti, jonka päätavoitteena oli nuorten osallisuuden vahvistaminen.

Opinnäytetyössä selvitettiin, miten hankkeeseen osallistuneet nuoret kertovat viettävänsä vapaa-aikaansa hanketyöskentelyn alussa ja lopussa, sekä miten tutkittavat arvioivat hankkeen hyödyllisyyttä oman tulevaisuutensa kannalta. Teoreettisessa viitekehyksessä käsiteltiin muun muassa akkulturaatioprosessia, koulutuksen nivelvaiheita, projektin arviointia sekä kyselylomakkeen laatimista ja sen käyttämistä projekteissa. Tutkimuksen aineistona käytettiin lukuvuonna 2014-2015 kerättyjä kyselylomakkeita, jotka kerättiin nuorilta hanketyöskentelyn alussa ja lopussa. Aineistoa käsiteltiin sekä laadullisin että määrällisin menetelmin.

Tulosten mukaan osallistujat arvioivat Matkalla-hanketta erinomaisin arvosanoin. Lisäksi hanke oli ollut monelle vastaajalle positiivinen kokemus jonka avulla osallistujat olivat saaneet tukea arkeen, luotua sosiaalisia suhteita sekä saaneet onnistumisen kokemuksia. Täten Matkalla-hanke on osaltaan edistänyt nuorten osallisuutta ja kotoutumisprosessia. Kehittämistoimina ehdotettiin jatkossa saman kyselylomakkeen käyttöä monivuotisissa hankkeissa, jotta määrällistä tutkimusta olisi helpompaa toteuttaa. Opinnäytetyö osoittaa, että Matkalla-hankkeen toiminnalle ja sen tuottamalle tietotaidolle on tarvetta myös tulevaisuudessa.

Asiasanat: maahanmuuttajanuoret, vaikuttavuuden arviointi

Tuominen, Netta

The significance of the Matkalla-project in promoting social Inclusion in immigrant youth

Year	2016	Pages	42

This Bachelor's thesis was conducted in co-operation with Plan International Finland and the Matkalla-project with the aim to create evaluation material for impact assesment of the project. The Matkalla-project was an integration project in 2013-2016 for young immigrants and their parents. The main goal of the project was to promote social inclusion among the participants. The material of this study were the responses to two surveys held between 2014-2015, which were collected twice: in the beginning, and end of the project. Both quantitative and qualitative methods were applied in this study. Research questions in the study were the following: how are the participants spending their free time in the beginning and in the end of the project and how do the participants evaluate the project's usefulness from in regards to their future. The theoretical frame of reference consists of the acculturation process, transitional phases in education, project assessment and making and using a questionnaire in projects.

The results indicate that the participants evaluated the project as excellent. The Matkalla-project was also a positive experience for most of participants, and it had helped them to get support for their everyday life, to create new reationships and to gain positive experiences. The main conclusion is that the Matkalla-project had indeed succeeded in promoting social inclusion of the participants. This thesis proposes that in the future it would be beneficial for Plan International Finland to use the same questionnaire survey in multiyear projects in order to gain more material for quantitative research. The study indicates that there is a need for the activity such as Matkalla-project and the knowledge it creates in the future as well.

Key words: immigrant youth, impact assessment

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Plan International Suomi ja Matkalla-hanke.....	7
3	Maahanmuuttajanuoret ja akkulturaatio	7
3.1	Koulutuksen nivelvaiheet ja sukupolvitutkimus maahanmuuttotutkimuksessa	10
4	Projektin arviointi	12
4.1	Kyselylomake ja sen käyttäminen projektissa.....	15
5	Työn toteutus	17
5.1	Tutkimuskysymykset.....	17
5.2	Aineiston kuvaus	17
5.3	Tutkimusprosessin kuvaus ja tutkimusmenetelmät	18
6	Tulokset	20
6.1	Subjektiiviset tulokset	20
6.2	Objektiiviset tulokset	25
7	Pohdinta	27
7.1	Subjektiivisten tulosten pohdinta	27
7.2	Objektiivisten tulosten pohdinta	30
7.3	Tulosten luotettavuus ja eettinen pohdinta	33
7.4	Oppimisprosessin pohdinta	34
8	Kehitysehdotukset.....	36
	Lähteet.....	38
	Kuviot	41
	Taulukot	42

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön taustalla on Plan International Suomen Matkalla-hanke, jolle tuotetaan arviointimateriaalia hankkeen vaikuttavuuden arvioinnin tueksi. Tutkimusmenetelminä käytetään sekä laadullisia että määrällisiä menetelmiä, ja analyysiosuudessa käsitellään maahanmuuttajanuorten kokemuksia hankkeesta ja sen merkityksestä ja vapaa-ajan viettotavoista.

Prosessin myötä opinnäytetyön fokus muuttui tutkimuksellisuudesta kehittämistehtävän suuntaan aineiston käsittelyn tuloksena. Tuloksia täydennetään niiden pohdinnalla ja kehitysehdotuksilla. Lopputuloksena on pikemminkin tutkimuksellinen kehitystehtävä, jossa käytetään hyväksi tutkimuksellisia elementtejä.

Euroopan pakolaiskriisi ja suuret ihmisvirrat kohti pohjoista nousivat yhdeksi eniten mediattilaa saaneeksi ilmiöksi vuoden 2015 loppupuolella. Täten myös Suomen pakolais- ja maahanmuuttopolitiikka, kotouttamistoimet ja maahanmuuttajien kohtaaminen ovat tällä hetkellä erittäin ajankohtaisia aiheita, jonka vuoksi opinnäytetyön työstäminen ja ilmiöön liittyvään teoriaan perehtyminen on sekä mielenkiintoista että tärkeää sosionomin tulevaisuuden työn kannalta. Alitolppa-Niitamon (2005, 49) mukaan sosiaali- terveys- ja opetusalojen ammattilaisten tehtävänä onkin uusien sosiaalisten rakenteiden ja toimintamenetelmien luominen, jotka uudistavat vanhoja käytäntöjä ja rakentavat moninaisuudelle ja monikulttuurisuudelle perustuvia palveluita.

Aiheen valintaan vaikuttivat kiinnostus kolmannen sektorin työtä kohtaan sekä halu tutustua hankkeiden elinkaareen syvemmin jo opiskeluaikana. Tutkimuksellisen työn valinnalla haluttiin myös syventää ymmärrystä tutkimuksien toteuttamisesta sekä ymmärtää ja tulkita paremmin alan tutkimuksia tulevaisuudessa, niin tulevaisuuden työn kuin mahdollisten jatko-opiskeluiden vuoksi. Maahanmuuttajiin ja nuoriin liittyvä opinnäytetyö tukee myös opinnäytetyöntekijän ammattillisia tavoitteita.

Teoriaosuudessa tutustutaan maahanmuuttajanuoria koskevaan tutkimukseen, sekä opinnäytetyön osana toteutettavan tutkimuksen kannalta mielekkäisiin teorioihin ja ilmiöihin. Teoreettisen viitekehyksen keskiössä ovat maahanmuuttajanuoret ja heihin liittyvien käsitteiden määrittely, paikalliset tilastot ja väestön kehittyminen tulevaisuudessa sekä maahanmuuttajien sukupolvitutkimus. Näiden lisäksi käsiteltäviä teoreettisia teemoja ovat projektin vaikuttavuuden arviointi ja tutkimuksellisten menetelmien käyttö hankkeista raportoitaessa.

2 Plan International Suomi ja Matkalla-hanke

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Plan International Suomen ja Matkalla-hankkeen kanssa, joiden toimintaa ja projektiympäristöä esitellään ensimmäisenä. Plan International on kansainvälinen lastenoikeusjärjestö, joka toteuttaa useita kehitysyhteistyö- ja lastensuojelu-projekteja ympäri maailmaa. Järjestön työ kohdistuu erityisesti kaikkein haavoittuvimmassa asemassa oleviin lapsiin. Kotimaassa Plan International Suomen työn painopisteenä on työ maahanmuuttajalasten ja -nuorten parissa, joille lakisääteiset palvelut eivät tällä hetkellä takaa riittäviä tukitoimia. (Plan International Suomi.)

Matkalla-hanke on kolmivuotinen ja suunnattu vain vähän aikaa Suomessa asuneille pääosin 8.- 9.luokkalaisille nuorille. Hankkeen päämääränä on maahanmuuttajanuorten syrjäytymisen ehkäisy ja osallisuuden vahvistaminen. Päämäärän saavuttamiseksi luotu päätavoite on nuorten osallisuuden vahvistaminen erityisesti sosiaalisten verkostojen rakentamisen ja nuorten yhteiskunnallisen kiinnittymisen kautta. Hankkeen toiminta on jaettu kolmeen osa-alueeseen: nuorten vertaisryhmätoimintaan, vapaa-ajan harrastuksiin tutustumiseen hankkeen kouluttamien vapaa-ajan tutoreiden johdolla sekä vanhempien vertaisryhmätoimintaan. Hanke alkoi vuonna 2013, ja se päättyy syksyllä 2016. (Plan International Suomi.) Opinnäytetyö toteutetaan osana hankkeen loppuraportointia ja vaikuttavuuden arviointia.

Matkalla -hankkeen tavoitteet on jaettu aiemmin esitellyn päätavoitteen lisäksi tarkemmin kolmeen osatavoitteeseen, joista ensimmäinen on oppivelvollisuusiän loppuvaiheessa Suomeen muuttaneiden nuorten elämänhallinnan vahvistaminen, elämänpiirin laajentaminen sekä arkiosaamisen tukeminen. Toinen osatavoite pyrkii vahvistamaan nuorten osallisuutta ja kehittämään siihen tukitoimia vapaa-ajantoimintoihin osallistumisen kautta. Kolmannen osatavoitteen avulla pyritään vahvistamaan nuorten vanhempien osallisuutta. (Plan International Suomi.) Tällä opinnäytettyöllä on pyritty tuottamaan arviointitietoa kahden ensimmäisen osatavoitteen tutkimiseen ja arviointiin.

Laurea-ammattikorkeakoulu on tehnyt yhteistyötä hankkeen kanssa koko sen elinkaaren ajan. Yhteistyötä on tehty muun muassa kouluttamalla opiskelijoista vapaa-ajan tutoreita, ja antamalla näin opiskelijoille mahdollisuus hanketyöskentelyyn (Plan International Suomi).

3 Maahanmuuttajanuoret ja akkulturaatio

Aluksi on tärkeää selvittää kenestä puhumme, kun tarkastelemme maahanmuuttajanuoria ja heihin liittyviä tutkimuksia ja tilastoja. Maahanmuuttajalla tarkoitetaan ulkomailla syntynyttä

henkilöä, joka on muuttanut toistaiseksi tai pysyvästi Suomeen ja jolla ei ole Suomen kansalaisuutta. (Maahanmuuttovirasto 2016). Maahanmuuttajanuorten -perheiden ja -sukupolvien tutkimus on ollut Suomessa kasvussa 2000-luvulla, ja tutkimuksen keskeisiä teemoja ovat olleet muun muassa integraatio, koulumenestys, nuorisokulttuuri ja kansalaisuus. Suuri osa kotimaisesta maahanmuuttajia koskevasta tutkimuksesta on ollut laadullista tapaustutkimusta, joka vaikeuttaa tulosten yleistettävyyttä. (Martikainen & Haikkola 2010, 10 & 20.)

Vaikka maahanmuuttajataustaisista lapsista ja nuorista on siis opittu niin kotimaisella kuin kansainväliselläkin tasolla paljon, tarve sekä laadullisille että määrällisille tutkimuksille on suuri (Teräs, Lasonen & Sainio 2010, 106). Nuoria maahanmuuttajia koskevaa tutkimusta on toteuttanut Suomessa esimerkiksi Nuorisotutkimusseura (ks. esim. Peltola 2010; Honkasalo, Harinen & Anttila 2007; Honkasalo, Souto & Suurpää 2007).

Tilastojen valossa ulkomaalaistaustaisia henkilöitä voi tarkastella syntymämaan, äidinkielen, vanhempien tietoihin perustuvan syntyperän tai kansalaisuuden mukaan. Helsingin kaupungin tietokeskuksen mukaan 2000-luvun aikana vieraskielisen väestön, eli muuta kieltä kuin suomea, saamea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien, määrä on lähes kolminkertaistunut. Vuoden 2015 alussa Helsingissä asui 83 549 vieraskielistä asukasta, joiden osuus koko kaupungin väestöstä oli 13,5 prosenttia. Pääkaupunkiseudun kuntien tilasto- ja tutkimusyksiköiden yhteistyössä laadittujen ennusteiden mukaan vieraskielisen väestön osuus koko väestöstä tulee noustamaan turvapaikanhakijoiden määrästä riippuen Helsingissä vuoteen 2030 mennessä noin 23 prosenttiin, ja työikäisestä väestöstä usempi kuin joka neljäs tulee olemaan vieraskielinen. (Hiekkavuo, Haapamäki, Ranto & Salorinne 2015, 4-6, 11.)

Suomen ulkomaalaistaustainen väestö on selvityksen mukaan keskittynyt pääkaupunkiseudulle. Alueella asuu lähes puolet koko maan vieraskielisestä tai syntyperältään ulkomaalaisesta väestöstä: koko Helsingin seudulla vieraskielisten osuus on 10 prosenttia koko väestöstä, ja seudun alueista erottuvat etenkin Vantaa 14,4 prosentilla, Helsinki 13,5 prosentilla ja Espoo 13,3 prosentilla. (Hiekkavuo, Haapamäki, Ranto & Salorinne 2015, 9).

Tulevaisuudessa Helsingin seudun vieraskielisten määrän odotetaan jatkavan nousuaan, etenkin Vantaan ja Espoon osuuden oletetaan kasvavan suhteellisesti enemmän kuin Helsingissä. Vuoteen 2030 mennessä osuuden oletetaan olevan 21 prosenttia jolloin lukumäärä voisi olla jopa 350 000 henkilöä. (Hiekkavuo ym. 2015, 10).

Jos tarkastelemme esimerkiksi Helsingin vieraskielistä väestöä, selvitys kertoo sen olevan nuorempaa kuin kotimaankielinen väestö. Helsingin peruskouluissa opiskelleista lapsista ja nuorista noin joka kuudes oli vieraskielinen vuoden 2015 alussa, ja ennusteen mukaan seuraavan viidentoista vuoden kuluttua helsinkiläisistä peruskoululaisista useampi kuin joka neljäs

olisi vieraskielinen. (Hiekkavuo ym. 2015, 11 & 22.) Matkalla -hankkeen kaltaiselle toiminnalle ja sen luomalle tietotaidolle tulee siis tulevaisuudessa olemaan enenevissä määrin kysyntää ja tarvetta.

Maahanmuuttoteorian yksi keskeisimpiä käsitteitä on akkulturaatioprosessi. Alitolppa-Niitamon mukaan (2010, 45) akkulturaatio määritellään klassisen antropologian määrittelyn mukaisesti ilmiöksi, joka tapahtuu eri kulttuuristen ryhmien kontaktoituessa toisiinsa välittömästi, jonka seurauksena joko toisessa tai kummassakin ryhmässä tapahtuu muutoksia. Forsander (2001, 36-37) puolestaan esittelee sosiaalipsykologi John Berryn tuottaman mallin akkulturaatioprosessista, jossa akkulturaatio voidaan jakaa asenteen mukaan neljään osaan: integraatioon, assimilaatioon, marginalisaatioon sekä separaatioon tai segregatioon. Hänen mukaansa staattisuudestaan kritisoitu malli tuo kuitenkin selkeyttä terminologiaan ja edesauttaa käsitteiden rajausta ja keskinäistä erottelua.

Integraatio tarkoittaa oman kulttuuritaustan säilyttämistä, kuitenkin niin, että henkilö tuntee olevansa osa uutta kulttuurista ympäristöä ja toimivansa aktiivisesti yhteiskunnan jäsenenä. Assimilaation eli sulatumisen mallissa henkilö pyrkii hylkäämään kulttuurisen taustansa kuumalla valtaväestöön. Marginalisaatiolla eli syrjäytymisellä tarkoitetaan yhteiskunnallisen toimijuuden heikkenemistä, eikä henkilö tällöin samaistu mihinkään kulttuuriseen ryhmään. Separaatiossa valtaväestö eristää aktiivisesti tiettyä kulttuurista ryhmää sivuun muusta väestöstä. (Forsander 2001, 37-38.) Toimintansa kautta Matkalla-hanke tähtää siis maahanmuuttajanuorten integraatioon

Akkulturaatioprosessi ei ole suoraviivainen tai etene aina samaan tahtiin. Siihen vaikuttavia tekijöitä on useita niin yksilö-, yhteisö-, ja yhteiskuntatasolla. Muutamia esimerkkejä ovat vastaanottavan yhteiskunnan monikulttuurisuus- ja kotouttamispolitiikka, valtaväestön asenteet maahanmuuttajia kohtaan, ryhmän ominaisuudet, uusien yhteiskunnan jäsenten inhimillinen, taloudellinen ja sosiaalinen pääoma ja niin sanottu kulttuurietäisyys lähtömaan ja vastaanottavan maan välillä. Edellämainitut tekijät ja muuttajat ovat monimutkaisessa vaikutussuhteessa toisissaan, ja näyttäytyvät erilaisina eri paikoissa ja ajassa. (Alitolppa-Niitamo 2010, 46). Mitään suoraa ennustusta yksilön tai yhteisöjen sopeutumisesta uuteen kulttuuriin ei siis voi tehdä, vaikka teoria helpottaakin ilmiön ymmärtämistä ja luo pohjaa hyvälle kotoutumiskäytännöille.

Alitolppa-Niitamon (2010) mukaan Berryn akkulturaatioprosessi on määritelty enkulturaation ja sosialisaaion ohella kulttuurisen siirron muodoksi, jotka pitävät yllä kulttuureja ja joiden avulla yhteisö siirtää käyttäytymispiirteitään, arvojaan, taitojaan uskomuksiana ja motiivejaan eteenpäin seuraaville sukupolville. Silloin, kun siirtoa tapahtuu toisesta kulttuuriryhmästä on kyseessä akkulturaatioprosessi. Lapsen tai nuoren siirtyessä kulttuuriryhmästä toiseen ja

jättäessään kotimaansa taakseen hän tulee kohtaamaan uusia haasteita niin yhteisö - kuin yksilötasolla. Koska jokainen perheenjäsen kohtaa oman akkulturaatioprosessinsa, on tiedossa perheen sisäistä neuvottelua siitä, kuinka perhe vastaa uuden yhteiskunnan vaikutuspiiriin. Samalla perheen tulee selvittää, kuinka he säilyttävät ja välittävät eteenpäin omat keskeisimmät arvonsa sukupolvelta toiselle. (Alitolppa-Niitamo 2010, 51).

Eri kulttuuriryhmien välinen välitön ja jatkuva kontakti on edellytys akkulturaatioprosessin syntymiselle. Se, millä tavalla ja kenelle tällainen kontaktipinta muodostuu, on monen osatekijän summa. Lasten ja nuorten kohdalla se muodostuu yleensä koulussa, harrastuksissa ja varhaiskasvatuksessa, jolloin uusille vaikutteille altistuminen muuttaa aiempia käyttäytymisnormeja ja arvostuksia. Yleensä kehittyvillä lapsilla ja nuorilla nämä vaikutukset ovat vahvempia kuin heidän vanhemmillaan. Koska ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajanuorilla ja -lapsilla on ollut vähäisemmät mahdollisuudet osallistua ja oppia lähtömaansa kulttuurista, tulevat sukupolvien väliset erot selvästi esiin. Lapsen kasvaessa niin sanottu altistuminen uusille kulttuurisille arvoille ja vaikutteille kasvaa elinpiirin laajetessa.

Maahanmuuttajia koskevan termistön sekä akkulturaatioteorian ymmärtäminen on avainasemassa tämän opinnäytetyön viitekehyksessä. Teorian avulla pyritään luomaan lukijalle selvä ja todenmukainen kuva hankkeen kohderyhmästä sekä niistä ilmiöistä, joiden pohjalta Matkalla-hanke on luotu. Tulosten ja pohdinnan kannalta on myös tärkeää esitellä aikaisempia tutkimuksia, jotta tulosten arvioimiseen saisi lisää näkökulmia.

3.1 Koulutuksen nivelvaiheet ja sukupolvitutkimus maahanmuuttotutkimuksessa

Matkalla -hankkeeseen osallistuvat nuoret ovat iältään 14-17 -vuotiaita, jolloin heille on joko käsillä tai tulossa lähivuosien aikana ajankohtaiseksi peruskoulun päättäminen ja mahdollisiin jatko-opintoihin siirtyminen. Siirtymän käsitteellä kuvataan maahanmuuttajassa tapahtuvaa psykososiaalista muutosta tai liikettä tilassa, vaiheessa tai muodossa. Koulutustutkimuksessa näitä siirtymiä kutsutaan nivelvaiheiksi siirryttäessä koulutuksesta toiseen. (Teräs ym. 2010, 96; Alitolppa-Niitamo & Söderling 2005, 10.) Nuorten kannalta erityisen tärkeä nivelvaihe on peruskoulun loppuun saattaminen ja seuraavaan koulutukseen siirtyminen, jolloin hyväksi käytännöksi on havaittu erityinen tuki ja ohjaus koulutukseen liittyen (Mikkonen 2005, 69). Matkalla - hankkeen ajoitus on siis osuva, jolloin nuorille tarjottava tuki ja ohjaus tulevat tarpeeseen tämän nivelvaiheen ylittämiseksi.

Näissä siirtymissä ja koulutuksen nivelvaiheissa maahanmuuttajat kohtaavat monenlaisia haasteita kyseisen muutosprosessin aikana. Tällaisia haasteita voivat olla esimerkiksi puutteellinen kielitaito sekä uuden yhteiskunnan tuntemuksen ja kontaktien puute. Ilman asian-

tuntevaa ja monikulttuurisuuteen perustuvaa palvelua ja ohjausta voivat nämä haasteet johdattaa kärjistyneiden elinolosuhteiden vuoksi jopa sosioekonomiseen syrjäytymiseen. (Alitolppa-Niitamo 2005, 39.) Omalta osaltaan Matkalla -hanke pyrkii vaikuttamaan tämän skenaarion ehkäisemiseksi tarjoamalla realistisia vaihtoehtoja tulevista koulutuksista yhteistyössä esimerkiksi koulujen opinto-ohjaajien kanssa.

Tarkastellessamme nuoria maahanmuuttajia, tulemme puhuneeksi myös sukupolvista. Sukupolvi voidaan nähdä joko osana sukulaisuusjärjestelmää tai tiettyyn aikaan syntyneiden ihmisen joukkona (Martikainen & Haikkola 2010, 10-11). Teräs ym. (2010, 93) ovat kehittäneet ensiksi mainittua kuvaavan käsitteen vertikaalinen sukupolvi, ja jälkimmäistä horisontaalinen sukupolvi.

Maahanmuuttajien sukupolvitutkimuksella on selvitetty myös maahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä integroitumista uuteen yhteiskuntaan useiden vuosikymmenten ajan. Integroitumista voi selittää myös vähemmälle huomiolle jäänyt kulttuurisen sukupolven merkitys. Kulttuurisella sukupolvella tarkoitetaan esimerkiksi maahanmuuttajien lasten yhteisiä sukupolvikokemuksia valtaväestön kanssa, kuten koulussa, vapaa-aikana ja populaarikulttuurin parissa. Aiheen sivuuttaminen on näkynyt pidemmällä aikavälillä perheen sisäisten konfliktien ja erilaisina arvoriistitöinä. (Martikainen & Haikkola 2010, 12.)

Rubén Rumbaut on luonut mallin maahanmuutosta ja vertikaalisista eli perhesukupolvista, jossa kiinnostuksen kohteena on erityisesti muuttoajan vaikutus uuteen yhteiskuntaan sopeutumisessa. Laajoihin perhesukupolviin pohjautuvien tutkimusten mukaan muuttoajalla on keskeinen vaikutus siihen, millaiseen yhteiskunnalliseen asemaan maahanmuuttaja joutuu uuteen maahan tullessaan. Vaikutukset ulottuvat niin koulutukseen, kielitaitoon kuin sosiaalisiin suhteisiin. (Martikainen & Haikkola, 14.)

Rumbaut'n mallin mukaan erityisen haastavassa asemassa ovat 13-17 -vuotiaat eli teini-ikäiset uuteen maahan saapuneet nuoret maahanmuuttajat. Haasteet koskevat erityisesti erilaisista koulutuskulttuureista muuttavia, sillä kyky omaksua kieltä on hidastunut ja monilla on vaikeuksia pärjätä koulussa. Yksilöiden tilanteet ovat kuitenkin keskenään erilaisia, ja mallin yleistämisessä ja sen soveltamisessa yksittäisen nuoren maahanmuuttajan elämään tulee olla varovainen, sillä Rumbaut'n malli on luotu määrällisen tutkimuksen apuvälineeksi. Muuttoajan merkitystä ei silti tule vähätellä. (Martikainen & Haikkola 2010, 14.) Matkalla -projektin nuoret kuuluvat siis juuri tähän ikäryhmään, ja ovat todistetusti heikommassa asemassa yhteiskunnassamme verrattuna muihin maahanmuuttajiin, joten heidän kanssaan tehtävälle työlle on nähtävissä tutkimukseen perustuvaa tarvetta.

Elina Kilven mukaan (2010) Opetushallitus on tehnyt vuonna 2008 suomalaisten maahanmuuttajataustaisten nuorten koulutusta käsittelevän tutkimuksen, jonka mukaan toinen sukupolvi ei erotu valtaväestöstä mitattaessa peruskoulun päättötodistuksen keskiarvoa. Sen sijaan ensimmäisen sukupolven, erityisesti EU:n ulkopuolelta syntyneiden keskiarvot ovat tutkimuksen mukaan alhaisempia kuin valtaväestön vastaavat keskiarvot. (Kilpi 2010, 111). Matkalla - hankkeeseen osallistuneet kuuuvat ensimmäiseen sukupolveen, joka esiteltiin edellisessä kappaleessa.

Maahanmuuttajanuorten koulumenestystä on tutkittu kansainvälisissä tutkimuksissa monin eri tavoin, ja tulosten onkin huomattu vaihtelevan käytetystä mittarista riippuen. Primaariefektiksi kutsutaan etnisyyden ja kotitaustan, kuten vanhempien luokka-aseman vaikutusta koulumenestykseen mitattuna. Edellämainittujen vaikutusta koulutuksessa jatkamiseen kutsutaan taas sekundaariefektiksi, kunhan aiempi koulumenestys on vakioitu. Kansainvälisissä tutkimuksissa onkin huomattu, että monilla maahanmuuttajanuorilla etnisyydellä on negatiivinen primaariefekti tai ei lainkaan primaariefektiä, mutta positiivinen sekundaariefekti. Samansuuntaisia viitteitä löytyy myös suomalaisesta tutkimuksesta, sillä Opetushallituksen mukaan ensimmäinen sukupolvi on eroaa valtaväestöstä kehnomman koulumenestyksen ja suuremman koulupudokkuuden suhteen, mutta koulumenestyksen vakioinnin jälkeen ensimmäisen sukupolven jatkaminen lukioon on yleisempää kuin valtaväestön vastaavat luvut. (Kilpi 2010, 112-113).

Maahanmuuttajien nivelvaiheen tutkimuksilla ja niistä saadulla tiedolla haetaan tukea tämän opinnäytetyön tulosten pohtimiseen ja niiden arviointiin. Erityisesti Matkalla-hankkeeseen osallistuneiden nuorten ikävaiheesta saatavat taustatiedot tuo peilailupintaa ja laajentavat kuvaa kyselyyn vastanneista nuorista.

4 Projektin arviointi

Opinnäytetyö toteutetaan yhteistyössä Matkalla- projektin vaikuttavuuden arvioinnin kanssa, joten tässä kappaleessa tullaan kuvaamaan projektien ja vaikutusten arviointiin liittyviä teorioita ja malleja. Koska hankkeessa on kerätty tietoa kyselomakkeella, tässä kappaleessa pohditaan myös lomakkeen luomista sekä seikkoja, jotka vaikuttavat tulosten kvantifiointiin eli määrällisten tulosten saantiin.

Arvioinnissa tai evaluaatiossa on kyse jonkin asian arvosta, ja tässä yhteydessä arvo tai ansio liittyy esimerkiksi johonkin projektiin, palveluun, interventioon tai innovaatioon. Edellämainittujen ohjelmien tai palveluiden ponnistuksista pyritään siis saamaan tietoa. (Robson 2001, 23 -24). Jotta olisi mahdollista erottaa hyödylliset ja toimivat sosiaaliset projektit ja toimintamallit tehottomista tai luoda uusia projekteja haluttujen tulosten saamiseksi, tulee

löytää oikeat kysymykset joilla arvioida näitä projekteja (Rossi, Lipsey & Freeman 2004, 3). Toisin sanoen arvioinnissa on kyse projektien arvosta ja sen näkyväksi tekemisestä ja projektien kriittisestä arvioinnista.

Jotta projektien arvioiminen olisi mahdollista, tarvitsemme keinoja sen toteuttamiseen. Hyvä arviointi pitää sisällään harkitun tutkimusasetelman, sen analyysin ja tulkinnan. Vaikka korkeatasoinen arviointi pitääkin sisällään tieteellisestä tutkimuksesta tuttuja menetelmiä ja tapoja, tulee niiden päällekkäisyyksistä huolimatta tehdä selvä ero. Yksi selkeä ero näiden kahden välillä onkin se, että arvioinnissa pyritään arvon määrittelyyn, kun taas tieteellinen tutkimus selittää ilmiön kuvaamista, selittämistä ja ymmärtämistä. Tieteellisen tutkimuksen sääntöjen ja ohjenuorien seuraaminen auttaa kuitenkin lisäämään arvioinnin luotettavuutta, vaikkei se rajaakaan arvioinnin tekijöiksi vain tieteellisen koulutuksen ja tutkimuskäytännön omaavia ammattilaisia. (Robson 2001, 25).

Robson (2001, 32-35) esittää yhden mallin arviointiin liittyvistä asianosaisista, jonka mukaan kaikki joilla on osuus, panos tai intressi arvioinnin prosessiin voidaan katsoa asianosaisiksi (stakeholders). Robson jaottelee heidät poliitikoihin tai päätöksentekijöihin, rahoittajiin ja tukijoihin, johtoon, henkilöstöön tai käytännön toteuttajiin, asiakkaisiin tai osallistujiin, arvioijiin sekä muihin kiinnostuneisiin.

Koska tämä työ toteutetaan osana käytännön arviointia, nostetaan tästä listasta esiin henkilöstön tai käytännön toteuttajien näkökulma. Vaikka muiden tukijoiden ja johdon sisällyttäminen arviointiin ja niiden hyväksyntä on elintärkeää, ei arviointi onnistu ilman käytännön toteutuksesta vastanneiden panosta. On elintärkeää ottaa huomioon heidän mahdolliset huolenaiheensa liittyen arviointiin ja sen merkityksiin, jotta olisi mahdollista hyödyntää arvioinnin tuloksia mahdollisimman paljon. (Robson 2001, 34). Tämän opinnäytetyön kontekstissa tämä koskee etenkin Plan International Suomen hanketyöntekijöitä sekä myös mahdollisesti esimerkiksi opinnäytetyöntekijöitä sekä vapaa-ajan tutoreina toimineita opiskelijoita.

Jotta arviointi olisi mahdollista toteuttaa, tarvitaan tällöin toimiva arviointistrategia. Arviointistrategialla viitataan pikemminkin kokonaistrategiaan, eikä niinkään yksittäisiin tutkimusmetodeihin (Robson 2001, 72). Strategiaan tulee kiinnittää huomiota jo arviointisuunnitelmavaiheessa, jolloin projektien arvioinnit voidaan jakaa Michael Scriven erottelun mukaan kahteen tyyppiin, formatiiviseen- sekä summatiiviseen arviointiin. (Robson 2001, 80).

Formatiivisessa arvioinnissa pääasia on muokata ja kehittää toimintaa, jolloin arvioinnin kohteena ovat tyypilliset uudet hankkeet. Tällöin näiden hankkeiden tai projektien tavoite on tiedossa ja arvioinnin tarkoituksena on muokata hanketta, jotta se saavuttaisi tavoitteensa paremmin. Arvioinnin avulla voidaankin tukea projekteja niiden käynnistämisen ja toteutuk-

sen aikana, jolloin motiivina on saada ja esittää sen prosessihin liittyviä kehitysehdotuksia. (Virtanen 2007, 93). Pääkohteena formatiivisessa arvioinnissa on siis tällöin prosessi itse ja tapahtumat projektin aikana. (Robson 2001, 83).

Summatiivisessa arvioinnissa taas tarkoituksena on tarjota lopullinen raportti siitä, mitä projektissa tosiasiaassa saavutettiin, ja saavutettiin sille asetetut tavoitteet. (Robson 2001, 83). Tavoitteena on siis tuottaa hyvin perusteltu arvio projektin saavutuksista, joten arviointi on luonteeltaan tilintekovastuullista. Formattiivisen ja summatiivisen arvioinnin välillä voidaan siis nähdä selvä ero. Voidaan myös ajatella, että projektin edetessä formatiivinen arviointi väistyy, ja summatiivinen astuu tilalle. (Virtanen 2007, 93-94).

On kuitenkin huomattava, että käytännössä on erittäin harvinaista löytää täysin formatiivista tai summatiivista arviointia. On todennäköisempää, että arviointi on painottunut jompaan-kumpaan, tai näkökulma vaihtuu projektin edetessä. (Robson 2001, 82).

Tämä opinnäytetyö keskittyy projektin loppuvaiheeseen ja se toteutetaan osana vaikutustusten arviointia. Vaikutusten arviointi tarkoittaa palvelussa tai hankkeessa odotettuun muutokseen sen seurauksena, ja arviointi pyrkii selvittämään onko muutosta tapahtunut. Yleensä vaikutusten arviointi toteutetaan kvantitatiivisena eli numeerisessa muodossa, sillä on suhteellisen helppoa löytää jotakin mitattavaa, jota voitaisiin pitää mahdollisesti projektin potentiaalisena vaikutuksena. (Robson 2001, 85-86).

Näin yksinkertaisesti asiat eivät kuitenkaan yleensä ole. Analysoitaessa projektin vaikuttavuutta kohdataan mitä todennäköisimmin useita käytännöllisiä ja teoreettisia ongelmia, joista yksi merkittävä käytännöllinen ongelma voi olla arvioinnin osoittamat vähäiset tai epämääräiset vaikutukset. Toisin sanoen vaikutukset ovat joko vähäisiä tai ainakin epämääräisiä, jolloin muutokset haluttuun suuntaan ovat joko olemattomia tai parhaimmillaankin vähäisiä. Ongelman ydin on halu siirtyä pelkästä muutoksen toteutamisesta siihen, että voitaisiin osoittavan sen johtuvan palvelusta eikä jostakin muusta syystä. (Robson 2001, 86). Tällä opinnäytetyöllä tuotettu arviointimateriaalia pyrkii tuottamaan Matkalla-hankkeelle uusia näkökulmia, vaikka niiden soveltaminen ja lopputulosten arvioiminen onkin haastavaa.

Miksi vaikutusten arvioinnin osoittaminen sitten on niin vaikeaa? Pohjimmiltaan arvioitavan palvelut ovat monitasoisia asioita jotka ovat yhteydessä haastaviin ja hankalasti käsiteltäviin ilmiöihin. Palveluiden toimintaympäristöt ja asiayhteydet ovat vaihtelevia, joka jo itsessään voi vaikuttaa tuloksiin. On siis perin haastavaa sanoa, mitkä ongelmat johtuvat arvioinnista tai arvioijasta eivätkä esimerkiksi valittujen mittareiden epäsoveliaisuudesta. (Robson 2001, 87.)

Ihmistieteissä on kuitenkin hyvin tyypillistä, että tulokset ovat pikemminkin vaatimattomia ja vähäisiä kuin radikaaleja tai suuria.

Teoriatiedolla projektin arvioinnista pyritään tukemaan etenkin tämän opinnäytetyön pohdintaosuutta, niin tulosten kuin myös oman oppimisprosessin kannalta. Näin lukija pystyy kytkeään Matkalla-hankkeen yksittäistapauksen suurempaan kontekstiin.

4.1 Kyselylomake ja sen käyttäminen projektissa

Hankkeissa ja projekteissa voi kerätä tietoa monin tavoin, mutta jotta saataisiin kvantifioitavaa dataa on kyselytutkimuksen laatiminen hyvä vaihtoehto. Jotta analysoitavaa dataa on mahdollista saada, tulee niiden tutkimista varten luoda mittareita, joka kyselytutkimuksessa tapahtuu kyselylomakkeella. Kyselylomakkeita voidaan käyttää niin yliopistoissa ja muissa tutkimuslaitoksissa, kuin myös palautteen keruun tapana erilaisten yhteisöjen ja yritysten taholla. Kyselytutkimuksen kohdalla mittarit koostuvat lomakkeen erilaisista väitteistä ja kysymyksistä, joka on kokoelma erilaisia mittareita ja yksittäisiä kysymyksiä. (Vehkalahti 2008, 17-20).

Kyselytutkimus on on siis tapa kerätä tietoa ja tutkia erilaisia monimutkaisia ja monimuotoisia ilmiöitä ja ihmisten toimintaa yhteiskunnallisesta näkökulmasta. Kyselytutkimuksen ja Matkalla-hankeessakin käytetyn haastattelututkimuksen välinen ero on Vehkalahten (2008, 11-13) mukaan siinä, että kyselylomakkeen on kyettävä toimimaan itsenäisesti vain saatekirjeen avulla ilman haastattelijan tukea. Kuitenkin käytetyt mittarit ja menetelmät yhdistävät kumpaakin tutkimustyyppiä. Robson (2001) toteaa, että täysin strukturoidun haastattelun valmiiksi muotoillulla kysymyksillä ja kyselylomakkeella ei käytännössä ole suurta eroa. (Robson 2001, 139).

Kyselylomakkeen laatimiseen on kiinnitettävä erityisen paljon huomiota. Panostaminen mitausvaiheeseen on erittäin tärkeää, sillä sen aikana tehtyjä virheitä tai puutteita ei voi korvata analyysivaiheessa millään menetelmillä. On myös huomioitava, että tehdyt valinnan vaikuttavat myös menetelmien valintamahdollisuuksiin ja tutkimuksen johtopäätösten luotettavuuteen. Ratkaisevaa on, kysytäänkö lomakkeella sisällöllisesti oikeita kysymyksiä tilastollisesti mielekkäällä tavalla, eikä kumpikaan näistä yksin riitä. Tällöin koko tutkimuksen onnistuminen on suuresti riippuvainen kyselylomakkeesta. Parhaimmillaan lomakkeen laatiminen voisi tapahtua tilastotieteilijän ja sisällön tuntevan tutkijan yhteistyönä, jolloin sekä sisällölliset että tilastolliset seikat tulisi huomioitua asiantuntevasti. (Vehkalahti 2008, 13-20 .) Vaivannäkö palkitaan etenkin silloin, kun kyselylomake saatekirjeineen on mahdollista kohdistaa mah-

dollisimman suureen yleisöön, jotta vastauksia saataisiin mahdollisimman paljon etenkin vastaajien täyttäessä lomakkeen itsenäisesti (Robson 2001, 139).

Kun arviointiaineistoa lähdetään keräämään, voi strategia perustua joko määrälliseen, laadulliseen tai näistä yhdisteltyjen aineistojen keräämiseen. Yhdistelyn etuna on ilmiön pohtiminen erilaisista tiedonhankinnallisista näkökulmista, jolloin arviointiprosessin näkökulma monipuolistuu. (Virtanen 2007, 156).

Kun yritetään saada selville vaikutusten arviointia, Robson (2001) mukaan yksinkertaisin vaikutusten arvioinnin asetelma on yhden ryhmän testi toiminnan jälkeen. Tällöin ei saada mitään vertailevaa informaatiota, vaan se vaatii tuekseen jonkinlaista täydentävää informaatiota ollakseen hyödyllinen. Se voi kuitenkin usein olla käytännössä ainut mahdollinen tapa saada informaatiota. Jos taas ryhmää on mahdollista testata ryhmiä ennen ja jälkeen intervention, monipuolistuu saatu informaatio. Tämä edellyttää kuitenkin mittaria, joita voidaan käyttää ajallisesti peräjälkeen ilman metodologisia hankaluuksia. (Robson 88).

Jotta olisi mahdollista havaita muutosta, on perinteinen tapa tarkastella muutosten tilastollista merkitsevyyttä ennen- ja jälkeen testeistä. Tämä on kuitenkin sellaisenaan vain yksinkertaisesti tulos, joka ei todennäköisesti ole sattuman aikaansaannosta. Se ei kuitenkaan tee tästä tuloksesta itsessään merkittävää tai tärkeää. Projektin aikaansaama tilastollinen merkitsevyys ei siis ole sama asia kuin sen käytännöllinen merkitys. Projektien arvioinnista ei ole olemassa yksinkertaisia tilastotieteellisiä analyysejä joilla voisi selvittää muutoksen riittävä merkityksellisyys. Merkitsevyys selviääkin parhaiten keskusteluissa tärkeimpien osallisten kesken. (Robson 2001, 88, & 95).

Myös arvioinnin tekijä vaikuttaa olennaisesti vaikutusten arvioinnin selvittämiseen. Jollei hänellä ole aiempaa kokemusta arvioitavan asian toimialasta, saattaa hän kohdata monenlaisia ongelmia järkevän jäsennyksen sekä arvioinnin toteutuksen kanssa. (Robson 2001, 56).

Kyselylomakkeessa voi esiintyä suljettujen vastausvaihtoehtojen lisäksi avoimia osioita, joihin vastataan sanallisesti. Sanallisten osioiden analysoiminen on työläämpää, mutta ne toimivat joissakin tapauksissa suljettuja osioita paremmin ja niiden kautta voidaan saada tutkimukseen tietoa, joka jäisivät muuten havaitsematta kokonaan. Ne ovat välttämättömiä sellaisissa tilanteissa, kun vaihtoehtoja ei joko haluta luetella tai se ei ole mahdollista. (Vehkalahti 2008, 25). Matkalla-hankkeen lomakkeessa esiintyi myös paljon avoimia osioita, joista saatava tietoa analysoidaan tässä opinnäytetyössä.

Tässä työssä myöhemmin esiteltävät kehitysehdotukset pohjautuvat osaltaan tässä teoriaosuudessa esiteltyihin tietoihin kyselylomakkeen suunnittelussa. Kyselylomakkeen laatimis-

ta koskevan teoriatiedon tunteminen auttaa myös ymmärtämään paremmin sekä tulos- että pohdintaosiota.

5 Työn toteutus

Tässä kappaleessa esitellään tutkimusprosessia, sen sisältöä ja kuinka itse prosessi on muuttanut opinnäytetyön tavoitteita ja tarkoitusta. Prosessia ja sen kulkua avataan, jotta lukija ymmärtäisi valitut tutkimusmenetelmät ja kuinka niihin on päädytty.

5.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksen analyysi toteutettiin määrällisin osin IBM SPSS-ohjelmalla, johon tiedot on siirretty Microsoft Excel-lomakkeelta. Laadullinen analyysi toteutettiin Excel-lomakkeella, jolla aineisto toimitettiin. Analyysin avulla haetaan vastauksia tutkimuskysymyksiin, jotka ovat seuraavat:

1. Miten hankkeeseen osallistuneet nuoret kertovat viettävänsä vapaa-aikaansa hankkeen alussa ja lopussa?
2. Miten tutkittavat arvioivat hankkeen hyödyllisyyttä oman tulevaisuutensa kannalta?

Ensimmäinen tutkimuskysymys tarkastelee siis objektiivisesti hankkeen vaikuttavuuden arviointia, eli mitä muutosta on tapahtunut hankkeen aikana. Toinen tutkimuskysymys tutkii puolestaan nuorten vastauksia subjektiivisesta näkökulmasta heidän omien kokemuksensa ja tulkintojensa kautta. Tarkasteluun valitut taustamuuttujat sekä varsinaiset muuttujat valittiin teoreettisessa viitekehyksessä esiteltyjen aikaisempien tutkimusten perusteella, sekä hankkeen päämäärän ja tavoitteiden mukaan. Muuttujien avulla pyritään siis tuottamaan tarpeellista tietoa sekä todentamaan hankkeen aikaansaannutta muutosta tutkittavissa nuorissa.

5.2 Aineiston kuvaus

Opinnäytetyön aineisto koostuu Matkalla-hankkeen nuorilta kerätyistä kyselylomakevastauksista, jotka on kerätty strukturoidulla haastattelulla. Strukturoitu haastattelu on formaalein haastattelumuoto, jossa käytetään valmiita kysymyksiä valmiine vastausvaihtoehtoineen, ja samat kysymykset esitetään samassa järjestyksessä kaikille tutkittaville. Tämän kaltainen haastattelu valitaan, kun haastattelun tuloksia pyritään kvantifioimaan eli analysoimaan aineistoa tilastollisen analyysin keinoin. (KvaliMOTV 2013.)

Haastattelutilanteessa haastattelija täytti kyselylomakkeen yhdessä tutkittavan nuoren kanssa. Joissain tilanteissa mukana oli myös tulkki. Lomake sisälsi valmiiden vastausvaihtoehtojen kysymysten lisäksi myös avoimia kysymyksiä. Ensimmäinen haastattelu eli mittauskerta sijoittui vuoden 2014 keväälle ja toinen mittauskerta vuodelle 2015. Alkuhaastattelun suorittivat hankkeen työntekijät, mutta loppuhaastattelussa aineiston keräsivät vapaaehtoiset jotta nuoret voisivat antaa palautetta mahdollisimman rehellisesti puolueettomassa haastattelutilanteessa. Tämän lisäksi aineistoa kerättiin myös hankkeen ohjaajien arvioinneista nuorissa tapahtuneesta muutoksesta.

Kyselylomakkeen avulla pyrittiin kartoittamaan hankkeen aikana tutkittavissa tapahtunutta tiedollista ja taidollista muutosta. Alkukyselyn 50 kysymystä oli jaettu neljään kategoriaan jotka olivat 1. Perustiedot, 2. Oma integroituminen ja kokemus Suomesta (ystävät, työ, opiskelu, vapaa-aika, kielitaito ja viihtyminen), 3. Ulkopuolisuus ja asenneilmapiiri, sekä 4. Tulevaisuuden visiot ja Matkalla-hanke. Loppukyselyssä kysymyksiä oli 43, ja sen kategorioita olivat 1. Perustiedot 2. Ystävät ja vapaa-aika 3. Opiskelu ja työelämätaidot sekä 4. Palaute. Osalle kysymyksistä löytyi vastine kummastakin kyselylomakkeesta, mutta kysymykset erosivat myös jonkin verran toisistaan.

Aineisto toimitettiin Excel-tiedostoina, joita käsiteltiin sellaiseen muotoon, että tiedosto oli mahdollista siirtää SPSS-järjestelmään. Tämä vaihe oli suhteellisen suuritöinen, sillä se tehtiin käsityönä.

5.3 Tutkimusprosessin kuvaus ja tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa Plan International Suomelle uusia huomioita heidän keräämästään aineistosta ja siten tuottaa arviointimateriaalia hankkeen käyttöön. Prosessin edetessä alkuperäinen suunnitelma opinnäytetyön toteutuksesta puhtaasti määrällisenä tutkimuksena muuttui tutkimukselliseksi kehittämistyöksi, jonka suurin painoarvoa on tulosten pohdinnalla ja niistä kumpuavilla kehitysehdotuksilla.

Aineisto toimitettiin Excel-tiedostoina, joita käsiteltiin sellaiseen muotoon, että tiedosto oli mahdollista siirtää SPSS-järjestelmään. Tämä vaihe vaati tarkkuutta ja paljon työtunteja, sillä se tehtiin käsityönä ja sen käsittelyssä tuli kiinnittää erityistä huomiota siihen, että tiedot siirtyvät oikein ja niiden analysointi olisi mahdollista. Tähän työvaiheeseen kuului kahden eri Excel-tiedoston yhdistäminen sekä vastaajien tietojen siirtäminen eri välilehdiltä allekkain samaan matriisiin.

Kun aineistoon oli tutustuttu käsittelyn myötä huolella, oli aika pohtia tutkimusongelmia ja niihin selityksen tuovia muuttujia. Tämä vaihe oli pitkä, ja suunnitelmat tutkimusongelmista

muuttuivat useasti. Ensisijaisena tehtävänantona ja opinnäytetyön tekijän omana kiinnostuksen kohteena oli tuottaa kvantifioitua tietoa eli käsitellä aineistoa määrällisin menetelmin, joten muuttujien valinta alkoi tarkastelemalla kyselylomaketta.

Kun kiinnostavat muuttujat oli valittu, oli vuorossa muuttujien lähempi tarkastelu ja aineiston esikäsittely. Tarkastelussa kävi ilmi, että teorian pohjalta valitut kiinnostavat muuttujat eivät olleet normaalisti jakautuneita ja niissä esiintyvä hajonta oli vähäistä. Lisäksi aineisto oli suhteellisen pieni, (N=34) joka rajasi pois monet analyysit. Aineiston koko, normaalijakautuneisuus asettavat mahdollisille testeille ja menetelmille useita ehtoja, jotka tulee ottaa huomioon pieniä aineistoja tutkittaessa (Metsämuuronen 2004, 9). Analyysia mutkisti myös alkukyselyn osalta puuttuvat tiedot: 34:stä nuoresta viiden tiedot puuttuivat alkukyselyn osalta.

Koska aineiston esikäsittely toi siitä esiin edellämainittuja seikkoja, valittiin subjektiivisen eli toisen tutkimusongelman selvittämiseksi kuvaileva tilastollinen analyysi, jolla voidaan kuvailla aineistoa numeerisessa muodossa. Aineistosta voidaan laskea esimerkiksi frekvenssejä eli lukumääriä sekä esittää sijaintilukuja kuten moodia (mo), mediaania (md) ja keskiarvoa (ka). (Nummenmaa 2004, 53-55.)

Koska aineisto sisälsi paljon kiinnostavaa tietoa analyysia päätettiin objektiivisen tutkimuskysymyksen kohdalla täydentää avoimien osioiden tarkastelulla, jotka käsiteltäisiin laadullisen tutkimuksen aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Vilkan (2005) mukaan sisällönanalyysillä tarkoitetaan laadullisen tutkimuksen metodia, jossa etsitään aineistosta merkityssuhteita niiden muodostamia merkityskokonaisuuksia (Vilka 2005, 140).

Tutkimuskysymykseen valittiin kyselylomakkeen avoin kysymys ”Kuinka vietät vapaa-aikaasi?” joka toistettiin samanlaisena sekä alku- että loppukyselyssä, eli vastauksia tarkasteltiin kummankin kyselyn osalta. Alkuhaastattelussa viisi vastaajaa ei ollut vastannut kysymykseen, joten vastauksia saatiin yhteensä 29. Loppukyselyssä vastauksia oli yhteensä 34, jolloin kaikki hankkeeseen osallistuneet nuoret vastasivat kysymykseen. Vastaukset on kirjannut vapaaehtoinen haastattelija eivätkä vastaajat itse, joten suoria litteroituja sitaatteja ei ollut käytettävissä.

Aineistoa käsiteltiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä, jolloin analyysi ja luokittelu perustuvat teorian sijasta käsittelyssä olevaan aineistoon (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.). Vastauksia käsitellään myös sisällön erittelyn avulla, joka tarkoittaa aineiston sisällön esittämistä määrällisesti, jolloin aineistosta etsitään sanojen ja teemojen esiintymistiheyttä ja niistä koottiin taulukot, jossa esiintymiset eritellään. (Taulukot 1 ja 2).

Jotta vapaa-ajan viettotapa muodostaisi luokan, tulisi siinä olla enemmän kuin kolme mainintaa. Luokkien ulkopuolelle jääneitä mainintoja saivat esimerkiksi nuorisotalolla oleskelu, ruoanlaitto, työnteko ja yksittäisissä paikoissa hengailu. Käsittely tapahtui Excel-ohjelmalla korostusvärejä käyttäen, jolloin jokaiselle luokalle annettiin oma värikoodi.

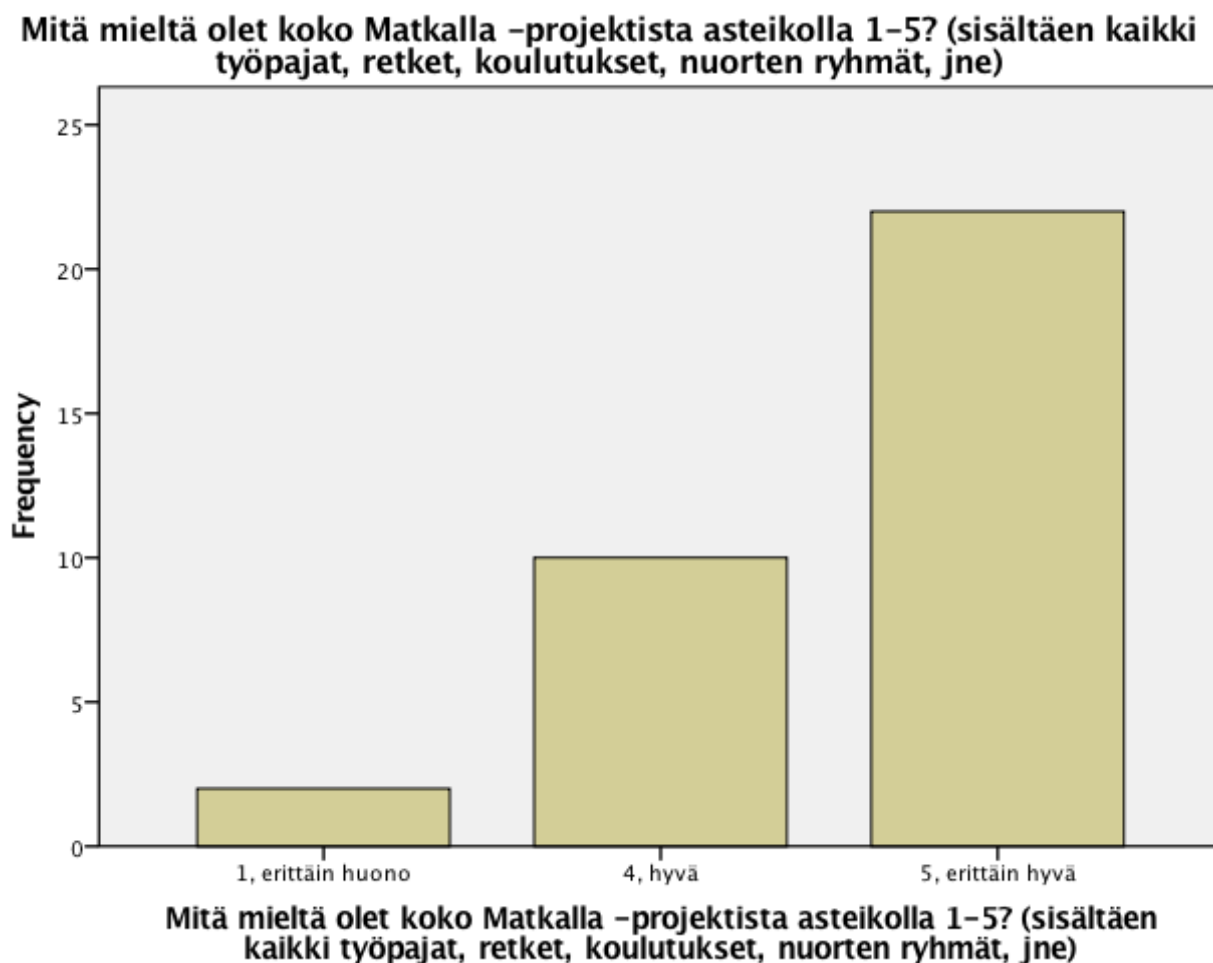
6 Tulokset

Tässä kappaleessa esitellään tutkimuksessa saadut tulokset valituilla menetelmillä, ja mitkä olivat niiden keskeiset löydökset. Tuloksista on muodostettu taulukoita ja kuvioita, jotka pyrkivät havainnollistamaan tulosten keskeisiä löydöksiä. Tulokset esitellään tutkimuskysymyksittäin.

6.1 Subjektiiiviset tulokset

Matkalla-hankkeen kyselylomakkeessa kysyttiin monin eri tavoin nuorten kommentteja ja palautetta projektista. Tilastolliseen tarkasteluun valittiin kaksi viisiportaista Likert-asteikollista muuttujaa, jotka olivat: 1. Mitä mieltä olet Matkalla-projektista asteikolla 1-5? (sisältäen kaikki työpajat, retket, koulutukset, nuorten ryhmät jne) sekä 2. Arvioi asteikolla 1-5 kuinka paljon olet hyötynyt projektista. Jälkimmäiseen muuttujaan liittyi avoin kysymys, johon sai vastata sanallisesti kysymykseen ”Kerro, miten tämä ilmenee”. Avointa kysymystä analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Kysyttäessä yleisarvosanaa Matkalla-projektille vastaajat arvioivat projektia pääosin erittäin hyvin arvosanoin, ja vain kaksi vastaaja antoi arvioksi numeron 1, ”erittäin huonon”. (Kuvio 1)

Kuvio 1: Kuvio arvosanajakaumasta

Kuten taulukosta 1 huomataan, kahden vastaajan mielipide hankkeesta oli 1, eli erittäin huono. Arvosanaan liittyneet avoimen kysymyksen lähempi tarkastelu kuitenkin osoitti, että vastaajat olivat mahdollisesti ymmärtäneet kysymyksen asteikon väärin ja halunneet antaa korkeamman arvosanan, sillä avoimessa kysymyksissä vastaajat kehuivat hanketta varauksetta. Vastaajat arvioivat hanketta erittäin positiivisesti, jolloin suurin osa vastaajista antoi hankkeella parhaan mahdollisen arvosanan.

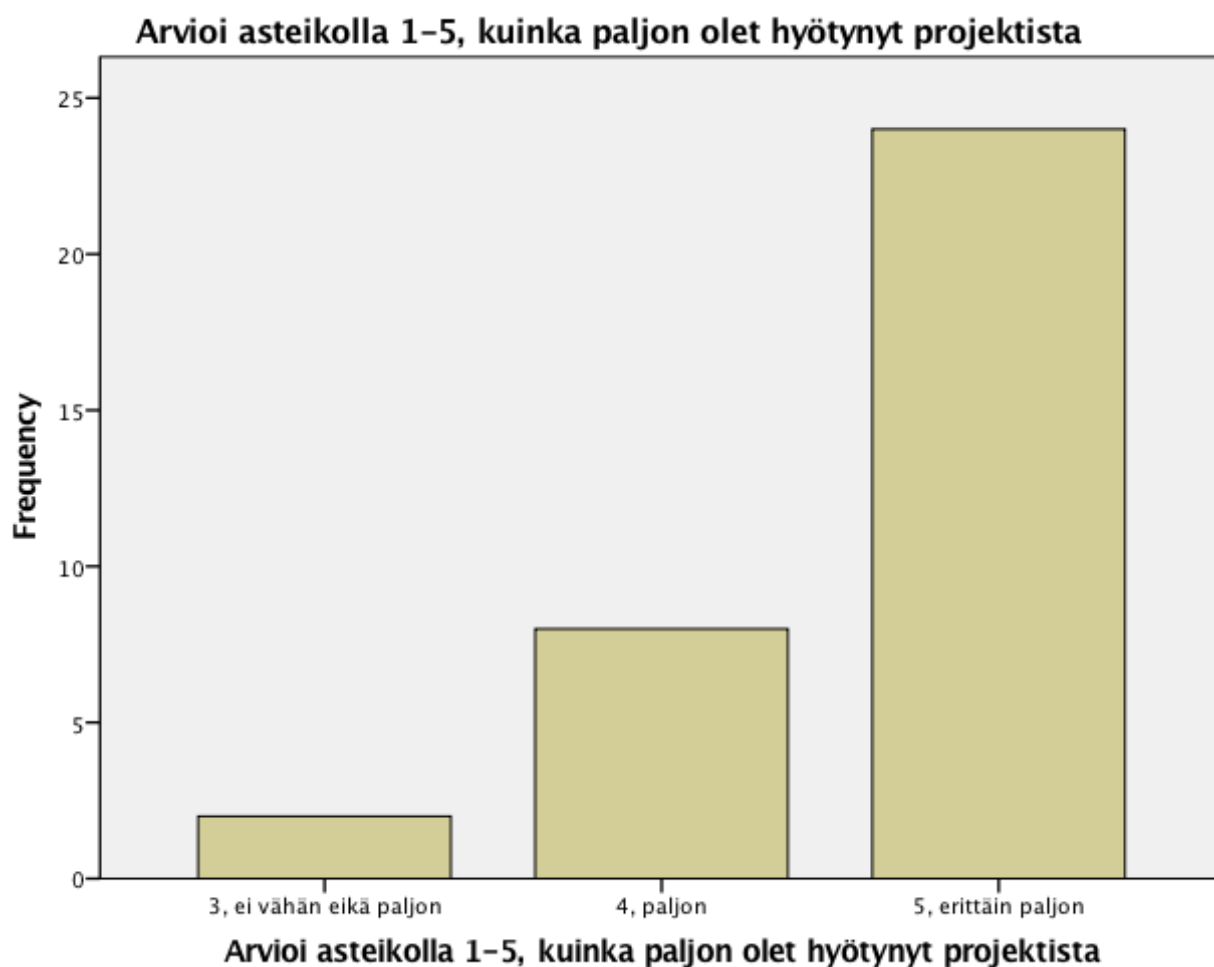
N = 34	lukumäärä	%	Kum %
1, erittäin huono	2	5,9	5,9
2, huono	0	0	0
3, ei hyvä eikä huono	0	0	0
4, hyvä	10	29,4	35,3
5, erittäin hyvä	22	64,7	100
yhteensä	34	100	

Taulukko 1: Mitä mieltä olet koko Matkalla-projektista asteikolla 1-5?

Valid	34
Missing	0
Mean	4,47
Mode	5
Keskihajonta	,992

Taulukko 2: Mitä mieltä olet koko Matkalla-projektista

Vastaajilta tiedusteltiin myös projektien (kuvio 2) hyödyllisyyttä samalla Likert-asteikolla. Myös tämä kysymys sai vastaajilta erittäin hyviä arvosanoja, pääosin joko hyötynensä erittäin paljon (5) tai paljon (4). Vain kaksi vastaajista ilmoitti vastauksena ”ei vähän eikä paljon” (3).

Kuvio 2: Jakauma vastauksista

Suurin osa vastauksista oli jälleen joko 4 tai 5. Vain 5,9 prosenttia vastaajista antoi arvioksi 3 (Taulukko 3), ja keskiarvoksi saatiin 4,65 (Taulukko 3). Kaikki vastaajat olivat vastanneet kysymykseen, eikä tyhjiä vastauksia täten ollut.

N=34	Lukumäärä	%	Kum %
1, erittäin vähän	0	0	0
2, vähän	0	0	0
3, ei paljon eikä vähän	2	5,9	5,0
4, paljon	8	23,5	29,4
5, erittäin paljon	24	70,6	100
Yhteensä	34	100	

Taulukko 3: Arvioi asteikolla 1-5 kuinka paljon olet hyötynyt projektista

N	34
Missing	0
Mean	4,65
Keskihajonta	,597

Taulukko 4: Arvioi asteikolla 1-5 kuinka paljon olet hyötynyt projektista

Jatkokysymyksenä vastaajia pyydettiin selittämään, kuinka projektin hyödyllisyys ilmenee. Tähän kysymykseen vastauksia tuli vähemmän, ja osa avoimeen kysymykseen vastanneista vastasi ”en osaa sanoa”. Muiden avoimeen kysymykseen vastanneiden osalta esiin nousi muutama teema, jotka olivat 1. uuden oppiminen 2. sosiaalisten suhteiden luominen 3. uusien harrastusten löytäminen, 4. suomen kielen taidon vahvistuminen, 4. avun saamisen 5. yksittäiset muistot ja tapahtumat sekä 6. työpaikan löytäminen.

Vastaajat kuvasivat hyvin paljon erilaisia oppimiskokemuksia (16/34), joita heille oli syntynyt hankkeen aikana. Monet oppimiskokemukset liittyivät arkielämän taitoihin, kuten työnhakuun ja opiskeluun ja yleisiin suomalaisen yhteiskunnan toimintatapojen omaksumiseen. Vastaajat raportoivat myös oppineensa uusia asioita ystävyys-suhteista ja niiden ylläpitämisestä. Myös lastenoikeudet ja lapsen asemaan kohdistuvat oppimiskokemukset saivat useamman maininnan.

Uusien ystävyys-suhteiden luominen (10/34) oli myös suurimpia hankkeesta koituvia hyötyjä vastausten parusteella.

Suomen kielen taidon parantumiseen mainittiin syyksi harjoitus ja tilanteet, jossa kieltä pääsi käyttämään. Yksittäisten muistojen ja tapahtumien kohdalta mainittiin retkikohteita ja yksittäisiä työpajoja, jotka koettiin hyödylliseksi. Myös erilaiset hauskanpitoherkut, kuten mölkyn

pelaaminen saivat mainintoja. Avun saamisen kerrottiin taas liittyneen esimerkiksi pankkiasioiden hoitoon ja yleiseen ystävällisyyteen ja ohjaajien palvelualttiuteen.

6.2 Objektiiviset tulokset

Tässä kappaleessa analysoidaan sisällönanalyysin ja sisällön erittelyn keinoin alku- ja loppukyselyn kohdalta avoimia kysymyksiä ”Miten käytät vapaa-aikaasi?”. Kysymys toistettiin samanaikaisena nuorille hankkeen alussa sekä työskentelyn lopussa.

Nuorten vastauksista muodostui alkukyselyn osalta kolme selvästi suurinta luokkaa, jotka olivat kaverit, opiskelu sekä urheilu ja ulkoilu. Kaverit ja ystävät mainittiin hyvin monessa vastauksessa myös muiden aktiviteettien yhteydessä. (Taulukko 5).

Vastauksissa lueteltiin paljon yksittäisiä lajeja ja aktiviteetteja, toisaalta vastaajat olivat kuvanneet myös missä ja kenen kanssa mitään aktiviteettia he harrastavat. Erityisesti vastaajat mainitsevat erilaisia joukkue- ja pallopelejä. Suosituimpia lajeja oli esimerkiksi jalkapallo, jota harrastettiin usein enemmän omatoimisesti kuin ohjatusti. Myös ulkoilu ja ulkona liikkuminen sai useita mainintoja.

Opiskelun kohdalla mainittiin usein läksyt ja muut koulutyöt, jotka mainittiin usein muiden vapaa-ajan viettotapojen ohella. Läksyjen tekeminen vaikutti kuuluvan monen nuoren vapaa-aikaan myös koulun ulkopuolella. Koulutyöhön liittyvien opintojen ohella mainittiin myös uskonnolliset opinnot kuten koraanikoulu, jonka muutama vastaaja nosti esiin.

Pienempiä luokkia muodostivat media, kulttuuri, kotityöt ja perhe. Kulttuurin harrastamiseksi määriteltiin erilaisten kulttuurituotteiden kuluttaminen tai luominen, kuten musiikin kuunteleminen tai maalaaminen ja piirtäminen.

Media-luokan muodostivat puolestaan esimerkiksi TV:n, pelaamisen ja internetin käytön maininnat.

Alkuhaastattelu	Tytöt (9)	Pojat (20)	Yhteensä (29)
Kaverit	5	10	15
Opiskelu	4	8	12
Urheilu ja ulkoilu	4	6	10
Kotityöt	1	6	7
Media	1	5	6
Kulttuuri	1	5	6
Perhe	1	5	6

Taulukko 5: Alkuhaastattelun luokitellut vastaukset vapaa-ajan vietosta.

Vastaukset olivat samansuuntaiset molemmilla mittauskerroilla, ja edellämainitut luokat säilyivät suurimpina myös toisella mittauskerralla (Taulukko 6). Koska vastaukset eivät olleet osa litteroitua haastattelua ja ne olivat suhteellisen niukkoja, niistä on vaikeaa saada laajasti yleistettäviä tuloksia.

Loppuhaastattelu	Tytöt (9)	Pojat (25)	Yhteensä (34)
Kaverit	6	19	25
Opiskelu	8	14	22
Urheilu ja ulkoilu	9	9	18
Media	2	9	11
Kulttuuri	1	8	9
Kotityöt	1	6	7
Perhe	1	5	6

Taulukko 6: Loppuhaastattelun luokitellut vastaukset vapaa-ajan vietosta.

7 Pohdinta

Tässä kappaleessa pohditaan tulososiossa esiteltyjä tutkimustuloksia teoriaan nojaten. Tuloksia kommentoidaan, ja esitetään opinnäytetyöntekijän huomioita tuloksiin liittyen. Kuten aiemmin tutkimuskysymykset esiteltäessä todettiin, tämä tutkimus sisälsi sekä hankkeeseen osallistuneiden subjektiivisia mielipiteitä ja pohdintoja hankkeesta sekä objektiivisia huomioita hankkeen vaikuttavuudesta, joiden pohdintaa esitellään tässä kappaleessa. Tämän jälkeen käsitellään myös opinnäytetyöprosessia kokonaisuudessaan ja esitellään johtopäätökset ja kehitysehdotukset opinnäytetyön pohjalta. Lopuksi tarkasteluun otetaan myös tutkimuksen eettisyys.

7.1 Subjektiivisten tulosten pohdinta

Vastaajilta tiedusteltiin sekä kokonaisarvosanaa projektille sekä arvioita projektin hyödyllisyydestä viisiportaisella Likert-asteikolla. Kokonaisuudessaan hankkeeseen osallistuneet nuoret arvioivat hanketta joko hyvin tai erittäin hyvin arvosanoin kummankin tarkastellussa olleen muuttujan kohdalla. Ainoat poikkeavat arvosanatkin vaikuttavat selittyvän väärinymmärryksillä vastauksen asteikosta, joten kokonaisarvosanat olivat kautta linjan erittäin korkeat.

Matkalla-hanke on siis jättänyt osallistujilleen positiivisia muistoja ja hyvän kokemuksen, ainakin hankkeen päättymishetkellä. Koska palautetta ei kerännyt hankkeen työntekijä, on myös riski palautteen kaunisteluun vähäinen. Toisaalta tuttu työntekijä johon nuoret luottavat olisi saattanut pystyä kysymään sellaisia tarkentavia kysymyksiä, jolloin vastaukset olisivat saattaneet olla erilaiset. On kuitenkin tärkeää pyrkiä vähentämään esimerkiksi sitä, ettei nuori olisi kehdannut antaa negatiivista tai rakentavaa palautetta projektista. On tietenkin myös pidettävä mielessä, että nuorten haastattelemineen on itsessään haastavaa, etenkin vaikeista asioista puhuttaessa.

Hankkeen päättymiseen liittyy myös varmasti positiivisia rituaaleja, kuten hyvästelyä ja viimeisten tapaamisten ja kesätöiden yhteenvedoa, jolloin on hienoa että yleisilmapiiri koettiin positiivisena. Olisi kuitenkin kiinnostavaa nähdä, miten nuoret kuvaavat hanketta esimerkiksi vuoden kuluttua hankkeen päättymisestä, ja nousisiko mahdollisesti silloin esiin joitakin uusia kehitysehdotuksia, kun hankkeessa käsitellyt teemat ja tulevaisuus ovat alkaneet hahmottua lisää.

Vastaushajonnan vähäisyyttä voisi pohtia myös asteikon kannalta, onhan helpompaa käsittää janan alku- ja loppupäiden merkitykset kuin moniselitteiset keskivaiheet. Myös jatkokysymysten esittäminen erityisesti janan loppupäähän on vaikeaa, ja on helppoa vastata hankkeen olleen kaiken kaikkiaan hyvä, eikä mitään valittamista löydy. Vastaukset kertovat varmasti

siitä, että pääosin nuorten arviot olivat enemmän positiivisia kuin negatiivisia, mutta syvyyttä ja hajontaa vastauksiin olisi ollut kiinnostavaa saada lisää.

Toisaalta nuorilta on kerätty palautetta laajasti läpi hankkeeseen osallistumisen ajan, ja he ovat varmasti tottuneet vastaamaan erilaisiin asteikollisiin kysymyksiin, ja viisiportainen asteikko on suhteellisen yksinkertainen ymmärtää. On kuitenkin aina haasteellista keksiä palautteenkeruutapa, joka tuottaisi sekä kvantifioitavaa tietoa että olisi kiinnostava ja houkuttelisi vastaamaan. Myös kielitaidon osuutta voi pohtia: olisivatko vastaukset ja etenkin avoimet kysymykset olleet helpompia vastata esimerkiksi omalla äidinkielellä? Tähän on tietenkin pyritty antamalla nuorille mahdollisuus tulkin käyttöön, tosin tällöin vastauksiin tulee aina uusi välikäsi.

Koska vastaajia oli suhteellisen vähän, olisi myös kiinnostavaa pohtia mahdollisuutta esimerkiksi avoimeen teemahaastatteluun. Olisiko avoimempi formaatti ja yksilöllisempi vastaustilanne muuttanut vastauksia yleisarvosanoista tai tuonut niihin lisää ulottuvuutta? Koska tarkoituksena on ollut kerätä myös kvantifioitua tietoa, ei olisi kuitenkaan ollut tarkoituksenmukaista jättää tekemättä tämäntyyppistä kyselyä. Hankkeessa on myös kerätty haastatteluai-neistoa, osin varmasti myös samoista teemoista, joten onkin kiinnostavaa tarkastella kahden eri tutkimustyyppin tuloksia rinnakkain.

Avoimessa kysymyksessä kysyttiin projektin hyödyllisyyden ilmentymistä. Nuoret nostivatkin eniten esille uuden oppimisen sekä uusien sosiaalisten suhteiden luomisen. Uuden oppiminen käsitteli erilaisia taitoja ja tietoja suomalaisesta yhteiskunnasta, niin abstraktimpia kuin käytännöllisempiäkin yksittäisiä asioita liittyen esimerkiksi työelämän pelisääntöihin, kuten työ-sopimuksiin ja haastattelutilanteisiin.

Oli myös kiinnostavaa, että useat nuoret mainitsivat oppineensa paljon uutta lastenoikeuksista. Koska Plan International Suomi on lastenoikeusjärjestö, on varmasti näitä teemoja tuotu luontevasti esille työpajoissa. Jos nuoret ovat oppineet esimerkiksi lasten käsittelystä ja heille kuuluvista oikeuksista Suomessa ja kansainvälisesti, saattavat he myös herkemmin tunnistaa itseensä tai vertaisiinsa kohdistuvat väärinkäytökset. Tämä taas voi kasvattaa tasa-arvoa hankkeeseen osallistuneiden nuorten ja valtaväestön välillä.

Nuoret erittelivät hankkeesta saadun tiedon liittyneen myös ihmissuhteisiin ja niissä toimimiseen ja niiden ylläpitämiseen. On vaikea eritellä, onko tieto tullut yhdessä toimimisen ja tekemisen kautta vai sisällöllisistä teemoista. Toisaalta merkityksellistä lienee kuitenkin se, että nuoret saattavat hankkeen myötä pystyä pitämään elämänsä tärkeistä ihmisistä ja suhteistaan heihin parempaa huolta, joka voi tuoda paljon voimavaroja nuorten elämään. Hyvin suuri osa nuorista myös ilmoitti saaneensa konkreettisesti uusia ystäviä hankkeen kautta, jon-

ka voidaan katsoa olevan positiivinen asia kotoutumisen kannalta. Jo itsessään ystävien saaminen on siis tärkeä asia. Ystävyys-suhteet ovat saattaneet myös osaltaan tukea hankkeeseen ja siihen liittyvään toimintaan kiinnittymistä ja loppuun viemistä.

Monissa vastauksissa mainittiinkin kuitenkin vain yleisesti että vastaaja oli saanut uutta tietoa työhön ja harrastuksiin liitten, mutta harvemmat erittelivät opittuja asioita sen tarkemmin. Tällöin on vaikeaa sanoa, kuinka paljon yksittäisiä asioita ja oppeja on omaksuttu tai otettu käyttöön arkielämässä, tai kuinka paljon projekti tulee muuttamaan nuorten toimintamalleja. Vastauksista käy kuitenkin ilmi, että ainakin projektin on koettu sisältävän paljon hyödyllistä ja uutta tietoa, ja yleisarvosanaan peilaten tieto on ollut hyvässä ja helposti lähestyttävässä muodossa.

Muita mainittuja hyödyllisyyden ilmenemismuotoja oli uusien harrastusten löytyminen. Matkalla-hankkeen aikana nuorilla on ollut mahdollisuus tutustua laajasti harrastusmahdollisuuksiin pääkaupunkiseudulla, ja on erittäin konkreettinen ja suuri hyöty, jos edes osa nuorista sai päiviinsä uutta sisältöä.

Vastauksissa mainittiin myös kesätyöpaikkojen saamisen hyödyllisyys, jonka voisi nähdä hyvin konkreettisenä etuna nuorelle itselleen hänen päästessään osaksi työelämää. Jokaiselle osallistujalle, jotka osallistuivat aktiivisesti hankkeen tapaamisiin ja tapahtumiin tarjottiin mahdollisuutta kesätyöhön. Tästä kokemuksesta voi hyötyä jo lähitulevaisuudessa esimerkiksi seuraavan kerran kesätöitä haettaessa. Vastaavasti osallistujilla on käsissään suuri etu verrattuna niihin saman ikäluokan nuoriin, jotka eivät ole päässeet kesätöihin. Kesätyökokemuksissa ja niihin liittyvistä ajatuksista olisikin kiinnostavaa tehdä tarkempaa tutkimusta.

Nuoret kertoivat myös hyödyksi oman suomen kielen taitonsa parantumisen. Vastauksissa mainittiin harjoituksen ja yleisten puhetilanteiden vaikuttaneen uskallukseen puhua uutta kieltä, jolloin kielitaidon koettiin parantuvan.

Kielitaidon muutos olikin yksi mielenkiintoisimmista teemoista, jota itsessään olisi voinut tutkia paljon enemmän. Tässä työssä tehtiin kuitenkin valinta, ettei kielitaitoa lähdetä mittaamaan alussa ja lopussa tarkemmin, koska on hyvin vaikea todeta näin pienestä aineistosta, millä tavalla kielitaito on parantunut tai heikentynyt, onko se tosiasiaa kohentunut vai tuntuuko nuoresta ainoastaan siltä. Tämän vuoksi tuloksista olisi ollut vaikeaa vetää johtopäätöksiä esimerkiksi yleistettävyyden kannalta. Kyse onkin ennekaikkea nuoren itsensä kokemuksesta omasta kielitaidostaan.

Konkreettista apua on myös ollut tarjolla nuoren vastausten perusteella. Vastauksissa ilahduttavaa oli ohjaajien asenteen kehuminen ja ystävällisyyden korostaminen. Tällä onkin saatta-

nut olla merkitystä yleisviihtyvyyden kannalta. Ohjaajat ja nuoret ovatkin ratkoneet yhdessä arkipäivisiä ongelmia, kuten pankkiasioiden hoitoa, jotka ovat saattaneet olla pieniä, joskin erittäin tärkeitä sujuvan arjen kannalta. Toisaalta vastauksista ei voi päätellä sitä, ovatko nuoret kohdanneet myöhemmin hankkeen päättymisen jälkeen samoja haasteita, ja kuinka he ovat silloin niistä selviytyneet.

Hyödyllisyyteen kerrottiin syyksi myös lukuisia erilaisia yksittäisiä muistoja ja kokemuksia hankkeen varrelta. Hankkeessa on siis ollut nuorille merkityksellisiä hetkiä jotka ovat mahdollisesti voineet tuoda mukanaan oivalluksia hankkeeseen tai sen teemoihin liittyen. Tämän voi myös ajatella kertovan siitä, että nuoret ovat viihtyneet hankkeessa vietetystä ajasta. Yksittäisistä maininnoista on kuitenkin vaikeaa vetää yleistettäviä johtopäätöksiä, mutta henkilökohtaisella tasolla ne saattavat olla hyvinkin merkittäviä.

Osa nuorista ei osannut vastata hankkeen hyödyllisyyttä koskevan avoimeen lisäkysymykseen. Voisi pohtia, oliko kysymyksen asettelu liian abstrakti, vai oliko kysymys kenties haastava kielitaitoon nähden. Haastattelulomake oli myös pitkä, joten on tietenkin ymmärrettävää, ettei jokaiseen kysymykseen tule pitkiä vastauksia.

7.2 Objektiivisten tulosten pohdinta

Vastaajat olivat listanneet yleisesti hyvin paljon erilaisia vapaa-ajan viettotapoja, ja vain harvat mainitsivat erikseen vapaa-ajan olevan tylsää tai tyhjää. Yleisesti vastausten perusteella vastaajat vaikuttivat aktiivisilta nuorilta, ja etenkin urheilu ja ulkoilu eri muodoissaan sai kaikista eniten mainintoja. Esimerkiksi vuoden 2015 Nuorisobarometrissa Sami Myllyniemi esittää, että vieraskielisistä vastaajista jopa joka neljäs kertoi, ettei he eivät koe harrastavansa mitään. Syyt jäävät barometrin katve-alueeseen, ja Myllyniemen mukaan osa eroista häviää vastaajien koulutustaso huomioon otettaessa. Kyse ei kuitenkaan ole Myllyniemen mukaan ainoastaan sosio-ekonomisista kysymyksistä, vaan vapaa-ajantointojen tavoitettavuus on laaja yhdenvertaisuuskysymys (Myllyniemi 2015, 50). Myös vapaa-ajan toiminnan ja harrastamisen välistä käsite-eroa pohdintaan tuonnempana

Selvästi eniten mainintoja vapaa-ajan viettotavoista sai kaverit. Ystävyyss- ja kaverisuhteet mainittiin usein myös jonkun muun toiminnan yhteydessä, joka on tietenkin varsin loogista: aina ei ole mahdollista luokitella onko esimerkiksi kaverin kanssa kävelyllä käyminen puhtaasti joko sosiaalinen tai urheilullinen suoritus. Voisi siis sanoa, että ystävät koettiin oleelliseksi osaksi vapaa-aikaa. On kuitenkin mahdotonta sanoa, millaisia tai kuinka syviä mainitut ystävyyssuhteet ovat, saati arvuutella niiden kestoja tai laatua. Ystävyys ja yhteinen aika on monimerkityksellinen asia, joka tarkoittaa jokaiselle hieman eri asiaa. Myöskään ystävyyssuhteiden määrä ei kerro siitä, kuinka tärkeäksi ne voidaan kokea.

Sekä yksilö- että yhdessä harrastettavat lajit saivat mainintoja, mutta etenkin jalkapallo nousi yhtenä suurimpana mainintana esiin. Monet mainituista lajeista sisälsivät siis jo itsessään sosiaalisen näkökulman, sillä etenkin jalkapallon kaltaisessa joukkuepelissä tarvitaan pelitaidon ja fyysisen kunnon lisäksi sosiaalisia taitoja. Tällöin urheilun voisi mahdollisesti katsoa oleva yhteydessä myös sosiaalisten kontaktien ylläpitämiseen. Toisaalta pelikavereita ei välttämättä tunneta kuin pintapuolisesti, ja jalkapallon harrastamiseksi voi toki mainita jo silloin, kun esimerkiksi harjoittelee itsekseen lajin tekniikkaa. Maijala ja Fagerlund (2012) esittävät, että maahanmuuttajien osallistuminen liikunnallisiin harrastuksiin ja toimintaan on vähäisempää kuin valtaväestöön kuuluvien vastaava osallistumismäärä (Maijala & Fagerlund 2012, 19).

Erilaiset opintoihin liittyvät asiat saivat myös molemmilla mittauskerroilla paljon mainintoja. Koska niin moni mainitsi läksyjen ja muun opiskelun olevan osa myös vapaa-aikaa, voisi koulun ja opiskelun merkitystä tai läsnäoloa nuorten elämässä merkittävänä. On mahdollista, että koulutukseen ja tulevaisuuteen liittyvässä projektissa haluttiin myös korostaa esimerkiksi läksyjen tekemistä, vaikka se ei olisi esimerkiksi jokapäiväistä. Myöskään tähän käytettyä aikaa ei voi päätellä, tai sitä, mistä syystä opiskellaan vapaa-ajalla. Tämä voi liittyä niin tunnollisuuteen, oppimishaluun tai esimerkiksi siihen, että koulu vaatii lisätyötä myös sen ulkopuolella esimerkiksi puutteellisen kielitaidon takia.

Vapaa-aikaa kerrottiin vietettävän paljon myös perheen parissa. Nuoret kertoivat useissa vastauksissa osallistuvansa kotitöiden tekemiseen ja perheenjäsenten auttamiseen ja esimerkiksi harrastavansa sisaruskiensa kanssa. Perhe näyttäytyy vastausten valossa yhteisöltä, jonka puolesta ja vuoksi tehdään konkreettisia asioita päivittäin. Vanhempaa autetaan myös omien töiden ohessa, ja tämän voisikin nähdä tietynlaisena perhekeskeisyytenä. Tarkempaa tietoa perheen sisäisistä rooleista tai vastuunkannosta ei voi päätellä, mutta vastausten perusteella vastanneiden nuorten voi nähdä osallistuvan aktiivisesti myös perhe-elämään.

Kulttuurin ja median kuluttaminen mainittiin myös joissakin vastauksissa. Kuitenkin nämä kategoriat saivat selvästi vähemmän mainintoja kuin edellämainitut. Tämä oli mielenkiintoista, sillä nuorten voisi kuvitella nostavansa esiin erilaisia kulttuurituotteita ja pitävän esimerkiksi erilaisia musiikin suoratoistopalvelut, Youtube-videot tai konsolipelaamisen tärkeänä osana vapaa-aikaansa. On kuitenkin muistettava, että nuorten elämässä media, joksi myös kännykän käyttö tässä tapauksessa luokiteltiin, on hyvin arkipäiväistä ja liittyy jo sanomattakin esimerkiksi yhteydenpitoon muiden ihmisten kanssa. Esimerkiksi erilaisten viestipalveluiden käyttämistä tai sosiaalisen median päivittämistä ei välttämättä edes tulisi maininneeksi, sillä se tahtuu jo niin luontevasti osana arkea.

Kiinnostavaa luokissa oli myös se, että suurin osa vapaa-ajanviettotavoista oli omaehtoisia eivätkä ohjattuja. Toisaalta kyselylomakkeessa kysyttiin myöhemmin erikseen harrastuksia, jolloin vastaajat listasivat myös uusia harrastuksia, joita ei ollut mainittu vapaa-ajanviettotavoissa. Voisikin pohtia, miten nuoret siis käsittivät vapaa-ajan: oliko se aikaa harrastusten sekä koulun ulkopuolella, vai kuuluvatko ohjatut harrastukset myös vapaa-aikaan?

Vuoden 2015 Nuorisobarometrissa pohdittiin myös vapaa-ajan ja harrastusten välisiä eroja, jolloin kyselyyn 8% liikuntaa harrastavista vastaajista ilmoitti ettei heillä ole lainkaan harrastusta. Tämä saattoi mahdollisesti johtua siitä, että kysyttäessä mitä tahansa harrastusta osa haastatelluista kenties tulkitse harrastuksen tarkoittavan vain järjestettyä toimintaa esimerkiksi seuroissa ja yhdistyksissä. (Myllyniemi 2015, 50).

Vapaa-ajan ja harrastusten välisen eron tekemisessä pitää ottaa huomioon myös se mahdollisuus, että esimerkiksi tulkkauksessa on saattanut ollut painotuseroja näiden kahden sanan välillä. Nuorisotaloja ei myöskään mainittu, vaikka moni kertoikin myöhemmin lomakkeella viettävänsä silloin tällöin niissä aikaa.

Jälkimmäisellä mittauskerralla vastaajia oli viisi enemmän kuin alkukyselyn osalta, mutta tämä ei vaikuttanut merkittävästi luokkien suuruuteen mittauskertojen välillä. Näistä viidestä vastaajasta ei luonnolisesti ole vertailevia vastauksia, mutta vastaukset olivat saman suuntaisia kuin muiden vastaajien toisella mittauskerralla saadut tulokset.

Vaikka nuoret kertoivatkin vapaa-ajastaan laajastikin, on mahdotonta sanoa suoraan, mikä esimerkiksi viimeisimmällä mittauskerralla tapahtuneesta muutoksesta tai vastauksesta ylipäätään oli Matkalla-hankkeen ansiota. Tämä ei välttämättä ole aina tarkoitukseen, sillä tämänkaltaisella kymyksenasettelulla saadaan sellaista informaatiota, josta voi nousta muitakin hankkeen kannalta mielenkiintoisia teemoja. Lomakkeesta löytyi kuitenkin paljon mielenkiintoisia muutosta käsittelevää kysymystä, jolla voisi saada kohdennettua tietoa juuri nuorten kokemuksesta Matkalla-hankkeen vaikutuksesta harrastuksiin ja vapaa-aikaan.

Kaiken kaikkiaan Plan International Suomen palautteenkeruutapa oli kunnianhimoinen ja järjestelmällisesti toteuttu, ja dataa löytyy valtavasti jatkotutkimuksia varten. Kerätyllä aineistolla voidaan nähdä olevan paljon muitakin etuja, kuin pelkkä datan ja tiedon kerääminen ja sen analysointi. Kattavat ja hyvin toteutetut haastattelut antavat arvoa hankkeisiin osallistuneille nuorille, jolloin jokaisen henkilökohtaista panosta projektiin ja heidän mielipiteitään arvostetaan ja niille annetaan huomiota. Tämä on erittäin suuri etu, joka jättää jälkeensä niin positiivisia muistoja kuin aitoja kohtaamisia ja kenties uusien ajatusten heräämistä nuorissa.

7.3 Tulosten luotettavuus ja eettinen pohdinta

Plan International Suomi on kerännyt paljon aineistoa Matkalla-hankkeesta, ja käytettävissä olisi ollut myös ohjaajien arviointeja nuorissa tapahtuneesta kehityksestä hankkeen aikana. Tähän työhön päätettiin kuitenkin valita nuorten oma-arviot. Perimmäisenä syynä tälle rajaamiselle on hankkeiden tavoitteissakin mainittu osallisuus ja kuulluksi tuleminen: tähän työhön haluttiin nostaa ensisijaisesti sellaisia asioita, jotka nuoret itse kokevat todeksi ja aidoksi

Vaikka opinnäytetyön tekijällä ei ole suoraa kontaktia tutkittaviin, ovat eettiset kysymykset relevantteja myös valmiiden tutkimusaineistojen kanssa toimiville. Tällöin on tärkeää kysyä esimerkiksi seuraavia kysymyksiä: kuka nuoresta puhuu ja kenen suulla, mihin tietoa käytetään ja millä ehdoin? (Vehkalahti, Rutanen, Lagström & Pösö 2010, 10). Kallion mukaan epäsuorassa kohtaamisessa keskeisellä sijalla on tietojen kohtaamisen eli aineistojen keräämisen, tulkitsemisen ja käyttämisen eettisyys (2010, 163).

Tämä tutkimus sisälsi sekä määrällisiä että laadullisia tutkimusosioita. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden pohtiminen ei ole aina yksinkertaista, mutta Tuomen ja Sarajärven mukaan luotettavuutta voi arvioida tarkastelemalla esimerkiksi tutkimuksen kohdetta ja tarkoitusta, tutkijan sitoutumusta, aineiston keruuta, tutkimuksen tiedonantajia, tutkimuksen kestoa ja tutkijan ja tiedonantajien välistä suhdetta. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 140-141).

Aineistoa on muokattu työstettävään muotoon matkan varrella useaan eri otteeseen. Koska aineisto toimitettiin usealla eri lomakkeella ja ne syötettiin analyysiä varten SPSS-ohjelmaan, on tiedon siirtämisessä ja muokkaamisessa saattanut tapahtua inhimillisiä virheitä. Tähän seikkaan pyrittiin kiinnittämään erityistä huomiota ja minimoimaan virheet tietojen siirtämisessä.

Koska otoskoko (N=34) oli pieni, ja alkukyselyn kohdalta puuttui useamman vastaajan tiedot, eivät tulokset ole välttämättä kovinkaan yleistettäviä tai tilastollisesti merkitseviä. Otoskoko ja hajonnan vähäisyys vaikutti myös oleellisesti analyysimenetelmien valintaan, jolloin luotettavuuden maksimoimiseksi pyrittiin valitsemaan mahdollisimman yksinkertaisia analyysimenetelmiä ja pohtimaan niitä mahdollisimman monipuolisesti. Jos kaikki kolmen vuoden aikana hankkeeseen osallistuneet nuoret olisi saatu vastaamaan samaan kyselylomakkeeseen, olisi määrällisen tutkimuksen tekeminen helpottunut huomattavasti. Toisaalta tässä tutkimuksessa valitut analyysimenetelmät ja niiden kattava pohdinta lisäävät osaltaan tutkimuksen luotettavuutta, sillä ne on pyritty valitsemaan siten, että ne olisivat linjassa aineiston ominaisuuksien kanssa.

Avointen kysymysten erittelyn ja niiden tarkastelun kohdalla luotettavuutta saattoi heikentää se, etteivät nuorten vastaukset olleet tekijän itse litteroimia ja siten suoria sitaatteja, vaan useat eri hankkeen työntekijä tai haastattelija oli kirjoittanut vastaukset lomakkeelle haastattelutilanteessa. Tämän jälkeen tutkimuksen tekijä teki vielä omat tulkintansa vastatuksista. Joissakin tapauksissa mukana oli myös tulkki, joten tieto ja ilmaisumuoto on voinut muuttua paljonkin matkan varrella. Vastauksista oli täten vaikea päätellä, oliko esimerkiksi niukka ja lyhyt vastaus tiivistetty nuoren puheesti, vai onko hän tosiasiaa vastannut vain parilla sanalla kysymykseen.

Haastattelulomakkeen suunnittelemisen ja kyselyn toteuttamisen parissa on työskennellyt eri työntekijöitä ja työryhmiä, joten tieto lomakkeen elinkaaresta on usealla eri henkilöllä. Toisaalta tämän seikan voisi ajatella olevan myös vahvuus, sillä näin mukana on ollut monia eri näkökulmia ja tietojen siirtämiseen on kiinnitetty erityisen paljon huomiota.

Tärkeimpiä asioita tutkimuksen suorittamisessa on Matkalla-nuorten anonymiteetin takaaminen. Aineistosta ei voi käydä selville yksittäisen ihmisen nimeä tai muita henkilötietoja, ja Planin projektityöntekijät ovat nähneet suuren vaivan yhdistäessään alku- ja loppuhaastattelut toisiinsa mahdollistaakseen muutoksen seurannan ilman anonymiteetin menettämistä. Opinnäytetyölle on haettu myös Planin lastensuojelutyöryhmän hyväksyntä.

7.4 Oppimisprosessin pohdinta

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tarkastella yhteistyössä Plan International Suomen Matkalla-hankkeessa kerättyä aineistoa ja tuottaa arviointimateriaalia hankkeelle. Tavoitteena oli toteuttaa tutkimus, jossa käytettäisiin sekä laadullisia että määrällisiä menetelmiä ja toiveena oli löytää loppurapottiin uusia huomioita opiskelijan näkökulmasta.

Koska opinnäytetyöntekijällä ei ollut aiempaa tutkimuksellista taustaa, tutkimuksen suunnittelu ja aineistoon tutustuminen oli kenties työn vaativin osuus. Prosessin oli oletettua suuremman ja raskaampi, sillä vaikka aineisto oli valmiiksi kerätty ja tutkimuslupakäytäntöihin ei tarvinnut käyttää aikaa, oli aineiston työstäminen ajoittain haastavaa.

Haastavuuteen vaikutti esimerkiksi se, että aineisto toimitettiin usealla eri lomakkeella jotka eivät olleet keskenään samanlaisia, niiden tarkasteleminen, aineiston käsittely analyysiä varten ja kokonaisuuden hahmottaminen vaati paljon tarkkaavaisuutta ja työtunteja. Vaikka lomake oli kattava ja runsas, oli siitä jälkeenpäin haastavaa löytää tilastolliseen analyysiin sopivia muuttujia vastaajien ja hajonnan vähäisyyden vuoksi. Ajallisesti haastavaa oli myös avun pyytäminen sekä opinnäytetyön ohjaajalta että tutkimusmenetelmät tuntevalta opettajalta, joiden apu ja tuki oli kuitenkin välttämätöntä.

Yhteistyö Matkalla-hankkeen henkilökunnan kanssa oli vaivatonta ja tehokasta. Vaikka prosessin aikana tapahtuikin yllättäviä muutoksia, hoidettiin yhteydenpito opinnäytetyöntekijään aina erittäin hyvin. Erilaiset dokumentit ja muut tarvittavat tiedot toimitettiin aina pikaisesti ja huolellisesti, ja esiin nouseisiin kysymyksiin pyrittiin aina vastaamaan parhaan mukaan. Jälkeenpäin ajateltuna yhteistyötä olisi voinut hyödyntää enemmänkin, esimerkiksi dialogina työn etenemisestä ja sen herättämistä ajatuksista.

Koska kyselylomake oli jo tehty ja aineisto kerätty, joutui tutkimusprosessin toteuttamaan ikään kuin käänteisessä järjestyksessä verrattuna määrällisen tutkimuksen käytäntöihin. Kuten jo aiemmin todettu, mittaamisvaiheessa tehdyt valinnat vaikuttavat käytössäoleviin menetelmiin ja tulosten luotettavuuteen (Vehkalahti 2008, 13-20). Tämän vuoksi tutkimuksen toteuttajalla ei ollut mahdollisuutta suunnitella lomaketta mittaamaan ja kuvaamaan omia tutkimuskysymyksiä.

Koska tekijälle annettiin suuri valinnanvapaus ja luottamus työn toteuttamiseen, oli myös vastuuta tutkimuksen oikeaoppisesta toteuttamisesta suuri. Samalla tuli opetella käyttämään erilaisia analyysityökaluja ja tutkimuksen oikeaoppista toteuttamistapaa. Työn tekemistä hidasti siis halu olla huolellinen ja tarkistaa jokainen valittu menetelmä useaan kertaan, sillä opinnäytetyöntekijällä oli vain vähän kokemusta tutkimuksellisesta työskentelystä.

Työn tekemiseen olisi ajoittain kaivannut myös vertaistukea ja keskustelukumppania. Tämä olisi voinut tehostaa ajankäyttöä sekä keksiä luovempia ja toimivampia ratkaisuja, jotka olisivat edistäneet työn etenemistä. Vaikka hankkeelle työstiin samaan aikaan toista opinnäytetyötä, olivat aineistot ja aikataulut ja teoriapohja niin erilaiset, että yhteistä vertailupintaa oli suhteellisen vähän.

Kokonaisuudessa opinnäytetyöprosessi oli haastava ja opettavainen. Prosessin edetessä suunnitelmien muuttuminen vaati itseluottamusta ja luovuutta muuttaa alkuperäisiä suunnitelmia. Tällöin kyky ottaa palautetta vastaan ja muokata työtä niiden perusteella kehittyivät. Suurimmat oppimiskokemukset liittyivätkin tutkimuksen suunniteluun ja tulosten analysointiin: opinnäytetyön myötä muodostui selvempi kuva siitä, mitä tutkimuksellisen arviointitiedon kerääminen vaatii. Myös tiedonhakutaidot sekä suurien kokonaisuuksien hallinta kehittyivät työn etenemisen myötä.

Opinnäytetyön alkuperäiset tavoitteet täyttyivät osin, mutta täysin määrällistä tutkimusta ei pystytty näillä resursseilla toteuttamaan. Vaikka suunnitelmat ja työn lopullinen luonne muuttuivat matkan varrella, työ löysi lopulta nykyisen muotonsa ja toivottavasti palvelee alkuperäistä tarkoitustaan, joskin hieman eri muodossa.

8 Kehitysehdotukset

Opinnäytetyöprosessin myötä nousi kehitysehdotuksia, jotka voisivat edesauttaa Plan International Suomea hankkeisiin liittyvien tutkimusten suunnittelua, toteuttamista ja raportointia opiskelijayhteistyössä tulevaisuudessa.

Opiskelijan näkökulmasta opinnäytetyön tekeminen yhteistyössä järjestön kanssa on parhaimmillaan loistava tilaisuus ja ainutlaatuinen oppimiskokemus, jossa parhaimmillaan molemmat osapuolet voivat oppia toisiltaan ja luoda uusia toimintamalleja ja edesauttaa hyvien käytäntöjen syntymistä alalle. Jotta näihin tavoitteisiin ja ihanteisiin päästäisiin, yhteistyötä voisi kehittää vielä entisestään.

Vastaavissa monivuotisissa projekteissa voisi hyötyä siitä, että kaikki hankkeeseen osallistuneet voitaisiin haastatella samalla kyselylomakkeella, joka olisi suunniteltu yhteistyössä hankkeen työntekijän ja määrällisen tutkimuksen menetelmät tuntevan asiantuntijan kanssa. Näin pystyttäisiin jo mittareita muodostaessa määrittelemään kysymykset niin, että hankkeen tavoitteiden mukaisesti tutkimuskysymyksiin saataisiin vastauksia. Tällöin myös vastaajien määrä saataisiin korkeammaksi, jolloin määrällistä tutkimusta ja tilastollista merkitsevyyttä olisi helpompi tutkia. Tämä on tietenkin haastavaa, sillä hankkeen edetessä nousee varmasti esiin uusia mielenkiintoisia asioita, joita olisi tärkeää ja hyödyllistä kysyä vastaajilta. Myös työntekijät vaihtuvat vuosien varrella, mutta tähän olisi hyvä pyrkiä.

Opinnäytetyöprosessia helpottaisi monella tapaa, jos työtä olisi mahdollista tehdä pienessä työryhmässä tai työpareina. Töiden ei tarvitsisi olla välttämättä yhteiset, mutta yhteisen aineiston parissa työskenteleminen ja sen tutkiminen toisi opiskelijoille vertaistukea ja uusia ideoita hankalien hetkien varalle. Ihanteellisessa tilanteessa voisi opinnäytetyön voisi yhdistää harjoittelujaksoon, jolloin aineistoon perehtymisen luomisen voisi aloittaa jo ennen varsinaista tutkimus- ja kirjoitusprosessia. Harjoittelun aikana opiskelijaryhmät tai työparit tulisivat myös osaksi järjestön työyhteisöä luontevammin kuin pelkästään yksittäisten tapaamisten kautta, jolloin dialogi ja yhteistyö voisi olla entistä tiiviimpää.

Hankkeen aikana voisi toimia myös useampi opinnäytetyöryhmä, jotka voisivat suorittaa tutkimusta sen eri vaiheissa. Ensimmäinen työpari voisi osallistua hankkeen alussa kyselylomakkeen laatimiseen ja huolehtia ensimmäisen vuoden osallistujien haastattelusta. Tuloksia voisi tutkia myös vuositasolla, ja lomakkeessa voisi olla esimerkiksi vuosikohtaisia vaihtuvia lisäosia, mutta samat peruskysymykset toistettaisiin joka vuosi. Samalla voitaisiin toteuttaa myös laadullisia haastattelututkimuskai määrällisen tutkimuksen rinnalleen. Tämä vaihe voitaisiin toistaa jokaisena hankkeen toimintavuotena. Kun kaikkien vuoden aineistot olisivat kootusti

samassa formaatissa, voisi viimeinen työryhmä voisi keskittyä kaikkien toimintavuosien yhteenvetoon ja loppuarviointiin.

Lähteet

- Alitolppa-Niitamo, A. 2005. Maahanmuuttajataustaiset perheet ja hyvinvoinnin edellytykset. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Söderling, I. (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisiin käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto.
- Alitolppa-Niitamo, A. & Söderling, I. Johdanto. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Söderling, I. (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisiin käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto.
- Alitolppa-Niitamo, A. 2010. Perheen akkulturaatio ja sukupolvien väliset suhteet. Teoksessa Martikainen T. & Haikkola, L. (toim.) Maahanmuutto ja sukupolvet. 2010. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisortutkimusverkko. Julkaisuja 106.
- Forsander, A. 2001. Etnisten ryhmien kohtaaminen. Teoksessa Forsander, A., Ekholm, E., Hautaniemi, P., Abdullahi, A., Alitolppa-Niitamo, A., Kyntäjä, E. & Ngyen Quoc Cuong (toim.) Monietnisyys, yhteiskunta ja työ. Helsinki: Palmenia-kustannus.
- Hiekkavuo, Haapamäki, Ranto & Salorinne 2015. Helsingin ulkomaalaistaustainen väestö vuonna 2015. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tilastoja 2015:41.
- Honkasalo, V., Haronen, P. & Anttila, R. 2007. Yhdessä vai yksin erilaisina? Monikulttuuristen nuorten arkea, ajatuksia ja ajankäyttöä. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. Verkkojulkaisuja 15.
- Honkasalo, V., Souto, A. & Suurpää L. 2007. Mikä tekee nuorisotyöstä monikulttuurisen? Kokemuksia, käytäntöjä ja haasteita 10 suurimmassa kunnassa. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. Verkkojulkaisuja 16.
- Kallio, K. 2010. Lasten ja nuorten epäsuoran kohtaamisen etiikka. Teoksessa Vehkalahti, K., Rutanen, N., Lagström & H. & Pösö, T. (toim.). Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. Julkaisuja 101.

- Kilpi, E. 2010. Toinen sukupolvi peruskoulun päättyessä ja toisen asteen koulutuksessa. Teoksessa Martikainen T. & Haikkola, L. (toim.) Maahanmuutto ja sukupolvet. 2010. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkko. Julkaisuja 106.
- KvaliMOTV. 2013. Strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu. Viitattu 11.2.2016.
- Maahanmuuttovirasto. 2016. Sanasto. Viitattu 28.9.2016.
http://www.migri.fi/medialle/sanasto#M_fi
- Maijala, H. & Fagerlund, E. 2012. Monikulttuurisen liikunnan hyviä käytäntöjä Suomessa ja Norjassa. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 258. Jyväskylä: LIKES.
- Martikainen, T. & Haikkola, L. Maahanmuutto ja sukupolvet. 2010. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. Julkaisuja 106.
- Metsämuuronen, J. 2004. Pienten aineistojen analyysi. Parametrittomien menetelmien perusteet ihmistieteissä. Jyväskylä: Gummerrus.
- Mikkonen, A. 2005. Työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat maahanmuuttajat: kokemuksia kotouttamistoiminnasta. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S. & Söderling, I. (toim.) Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisiin käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto.
- Myllyniemi, S. (toim.) 2015. Arjen jäljillä - Nuorisobarometri 2015. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Nivala, E. & Rynänen, S. 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 2013. Julkaisuja 14. Verkkojulkaisu.
- Nummenmaa, L. 2004. Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät. Helsinki: Tammi.
- Peltola, M. 2010. Youth Work in Finland - Finding Ways for Intercultural Opening. National Report for the Project "Moving Societies towards Integration?" Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. Verkkojulkaisu 38.
- Plan. Planin lyhennetty versio Matkalla-hankesuunnitelmasta. Julkaisematon versio

- Robson, C. 2001. Käytännönarvioinnin perusteet - Opas evaluaation tekijöille ja tilaajille. Helsinki: Tammi.
- Rossi, P., Lipsey, M. & Freeman, H. 2004. Evaluation. A Systematic Approach. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publications Inc.
- Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 27.5.2016
- Teräs, M., Lasonen, J. & Sannino, A. Maahanmuuttajien lasten siirtymät koulutukseen ja työelämään. Teoksessa Martikainen T. & Haikkola, L. (toim.) Maahanmuutto ja sukupolvet. 2010. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisortutkimusverkko. Julkaisuja 106.
- Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Tammi.
- Vehkalahti, K., Rutanen, N., Lagström & H. & Pösö, T. 2010. Kohti eettisesti kestävä lasten ja nuorten tutkimusta. Teoksessa Vehkalahti, K., Rutanen, N., Lagström & H. & Pösö, T. (toim.). Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. Julkaisuja 101.
- Vilkkä, H. 2005. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: Tammi.
- Virtanen, P. 2007. Arviointi - arviointitiedon luonne, tuottaminen ja hyödynäminen. Helsinki: Edita.

Kuviot

Kuvio 1: Kuvio arvosanajakaumasta	21
Kuvio 2: Jakauma vastauksista	23

Taulukot

Taulukko 1: Mitä mieltä olet koko Matkalla-projektista asteikolla 1-5?	22
Taulukko 2: Mitä mieltä olet koko Matkalla-projektista.....	22
Taulukko 3: Arvioi asteikolla 1-5 kuinka paljon olet hyötynyt projektista	24
Taulukko 4: Arvioi asteikolla 1-5 kuinka paljon olet hyötynyt projektista	24
Taulukko 5: Alkuhaastattelun luokitellut vastaukset vapaa-ajan vietosta.	26
Taulukko 6: Loppuhaastattelun luokitellut vastaukset vapaa-ajan vietosta.	26